

SYNSYGUS



2/19

SUOL RY

Toimituksen osoite synsygus@suol.fi
Osoitteenmuutokset tms.talous@suol.fi
Päätoimittaja Anni Tyrisevä
Toimittajat Tuomas Anttila, Veijo Fiskaali,
Kristiina Holm, Katarina Horelli, Elsi
Kiviniemi, Kanerva Lattu, Päivi Paloranta,
Jarno Parviola, Marja Tanhuanpää
Taitto Sari Väkelä, sari.vakela@gmail.com
Ilmoitushinnat 1/1 530 €,
takansä 1/1 800 €, keskiarkeama 1200 €,
keskiarkeama nelivärisenä 1500 €,
1/2 350 €, 1/3 250 €, 1/4 220 €, 1/8 150 €
Painatus Päijät-Paino Oy
Julkaisija Suomen uskonnonopettajain
liitto ry

- 2 Pääkirjoitus
- 3 Puheenjohtajan tervehdys
- 4 Tulevia tapahtumia
- 5 RUOKA: Yhteinen pöytä luo uudenlaista ruoka-apua
- 8 RUOKA: Nälkä, niin armoton nälkä – Eihän kukaan vaan huomaa?
- 9 RUOKA: Shinsen – Ruokaa kameille
- 10 RUOKA: Uskonto ja ruoka: Kolme opetusvinkkiä
- 12 RUOKA: Ruoka islamin uskonnollissa, vuotuisissa ja elämäntapa-juhliissa
- 14 Taivaallista mannaa
- 15 Uusi etu- ja sukunimilaki on entistä sallivampi: kansainvälisyys ja yksilöllisyys otetaan paremmin huomioon
- 17 Kansainvälisyys on mahdollisuus peruskoulun uskonnonopetuksessa
- 19 Suvun historia avaa menneisyyden monimuotoisuuden
- 22 Religionspedagogiska dagar med en nordisk twist och inspirerande religionsmöten
- 24 Etiikkaa ja pedagogiikkaa SUOL:n talvipäivillä
- 25 Vuoden uskonnonopettaja Päivi Paloranta uskoo vuorovaikutukseen
- 27 Satakunnan kerhon Rauman opintomatka
- 28 Uusi taloudenhoitaja esittäytyy
- 29 Synsyguksen kirjallisuuspalsta
- 30 Koulujen monet kielet ja uskonnot -hankkeen tulokset on julkaistu
- 32 Paikalliskerhot
- 33 Opettajakoulutuksen kehittäminen koulumaailman moninaisuudessa
- 36 Saraseenien evankeliumit
- 37 Yhteystiedot
- 38 Hallituksen pöydältä

Kannen kuva: pixabay.com

TAATELIPIRTELÖÄ IRANISSA JA -SMOOTHIETA SUOMESSA



Nautin elämäni ensimmäisen taatelipirtelön Iranissa reilut neljä vuotta sitten. Se oli yksi silloisen reissun pienistä kohokohdista.

Viime vuodenvaihteen jälkeen sekä pirtelö että paikan tunnelma jostain syystä palautuivat mieleeni. Olimme olleet matkaseurani kanssa shirazilaisen mutatiilistä rakennetun budjettihotellin sisäpihalla sijaitsevassa ruokapaikassa. Ruokailimme siellä useampaan kertaan, joko pöydän ääressä tai persialaisilla matoilla istuen. (En nyt keksi oikeaa sanaa noille matoilla päällystetyille korotetuille isoille penkeille, joille mahtuu pieni porukka syömään.) Pirtelön ainesosista minulla ei taateleita lukuun ottamatta ole muistikuvaa, mutta makeaa ja täyteläistä se oli.

Muistojen myötä päädyin tavoitteelliseen tilaan: minun on saatava taatelipirtelöä ja valmistettava sitä itse. Tämä johti reseptitutkimukseen ja materiaaliin hankintoihin. Käytin googlea. Taatelipirtelöiden ohjeita se ei minulle juurikaan arponut, mutta -smoothieiden roppakaupalla. Pirtelön ja smoothien välistä eroa minun piti hetki miettiä. Päädyin tulkintaan, että smoothie valmistetaan ”terveellisemmistä” raaka-aineista: tuotokseen ei esimerkiksi lisätä sokeria ja kermajäätelöä. Koska olin tullut herkutelleeksi joulusta loppiaiseen, arvelin että smoothie voisi olla ihan käypä valinta.

Smoothien aikaansaamiseen liittyi kohdallani myös sellainen haaste, että minulla ei ollut minkäänlaista sopivaa välinettä sen valmistamiseen. Piti siis hankkia uusi kodinkone. Kolmen päivän harkinnan jälkeen päädyin tehosekoittimeen, jota trenditietoiset ja anglismeja suosivat blenderiksikin kutsuvat. Siinä on paljon tehoja ja sen murina on hurja. Muutaman käyttökerran jälkeen hain työkaluvarastostani kuulosuojaimet, jotka pistän korvilleni laitteen käytön ajaksi. Kuulosuojainten käyttö tosin on mielestäni keittiöhommissa vähän nolon näköistä, mutta en kuitenkaan osaa selittää itselleni miksi.

Päätin testaila erilaisia reseptejä. Lähikaupasta löytyi tuoreita iranilaisia taateleita pahirasiaan pakattuna. Niiden kaverina olen tähän mennessä käyttänyt vaihtelevasti banaania, päärynää, puolukoita ja karpaloita. Sekä eläin- että kasviperäisiä maitoja on tullut kokeiltua, samoin turkkilaista jugurttia ja rahkaa. Kerran käytin tofua, jonka suutuntumasta en pitänyt. Mausteina olen testannut kanelia, kardemummaa, tuoretta inkivääriä, sitruunamelissaa, saharmaa sekä sitruuna- ja limemehua. Olen laittanut joukkoon kuivattuja viikunoita ja luumuja, kaurahiutaleita sekä erilaisia siemeniä ja pähkinöitä. Alun reseptiuskollisuuden jälkeen olen alkanut tehdä omia kokeiluja. Tässä lajissa luovuus ja mielikuvituksen käyttö eivät johtane pahoihin epäonnistumisiin.

Lapsena opin sanonnan, että ruoalla ei saa leikkiä. Sillä tarkoitettiin muun muassa, että ruokaa ei saa pyöritellä lautasella eikä sen syömisessä nirsoilla. Nykyään ymmärrän ruoalla leikkimisen monimuotoisemmin. Ajattelen, että yltykkylläisyydessä elävillä ihmisillä on mahdollisuus monenlaisen leikkiin ruoan kanssa ja omaa pirtelötouhuanikin pidän yhdenlaisena leikin muotona.

Kaikille ja aina ruoka ei kuitenkaan ole leikin asia. Nälkä ja puute ovat joidenkin kohdalla tämänkin päivän todellisuutta. Toisinaan suhde ruokaan voi muuttua sairaalloiseksi. Uskonnoilla on opetuksensa kiellelystä ja sallitusta ruoasta. Terveystieteelliset ja eettiset kysymykset lienevät tulleet pysyväksi osaksi ruokakeskustelua monilla erilaisilla foorumeilla eivätkä vastaukset ole aina ihan yksinkertaisia.

Ruoasta on puhe myös tämän Synsyguksen sivuilla. Kiitän jälleen jokaista tekijää! Valoisaa kevättä!

Anni Tyrisevä
synsygus@suol.fi

VAALIKEVÄÄN TUNNELMIA

Talvi ja pakkaset tulivat eteläiseenkin Suomeen. Kirjoitan tätä lumipyryisenä iltapäivänä ensivierailullani Helsingin uudessa keskustakirjasto Oodissa. Kirjasto on komea, kirjoja on vähän (kuten tunnettua), mutta ihmisiä ilahduttavan runsaasti. Katselen Eduskuntatalon suuntaan. Rauhallista on – vielä. Elämme kuitenkin vaalikevättä. Huhtikuun eduskuntavaaleissa koulutus on kyselyiden mukaan viiden kiinnostavimman aiheen joukossa. Puolueet lupavat yhdeksän hyvää ja kymmenen kaunista myös kouluväelle. Kaksi edellistä hallitusta on leikannut koulutuksesta yhteensä noin 2 miljardia euroa. Samalla kun uusi hallitus tulee todennäköisesti myöntämään useita miljardeja hävittäjähankintoihin, alkaa opettajien mitta opetusalan leikkausten suhteen tulla täyteen. OAJ:ssa uhotaan jo, että ”hiluihin ei tyydytä”.

Seuraavassa hallitusohjelmassa tarvitaan kunnollinen parannus koulutuksen resursseihin. Siksi on tärkeää, että jokainen opettaja katsoo tarkasti, ketä äänestää ja lobbaa edustajaansa perusteellisesti yleensäkin koulutusasioista, ei pelkästään uskonnonopetuksen puolesta. OAJ:n nettisivuilla on materiaalia tähän tarkoitukseen.

Seuraava eduskunta tulee, jos ei päättämään, niin ainakin keskustelemaan oppivelvollisuuden pidentämisestä ja maksuttomista 2. asteen opinnoista. Saamme myös nähdä, tuleeko seuraavan eduskunnan agendalla olemaan katsomusopetus muodossa tai toisessa; tai ehkä kysymys elämänskatsomustiedon avaamisesta kaikille. Vielä on liian aikaista sanoa asiasta yhtään mitään. Paljon riippuu seuraavasta opetusministeristä. Moni varmaan haluaisi työrauhaa näiltä hankalilta kysymyksiltä. Voi olla, että tämä koskee tulevaa ministeriäkin.

Toisen asteen maksuttomuus kuulostaa äkkiseltään ajateltuna pelkästään

hyvältä uudistukselta, mutta ihan ongelmatonta siihen pyrkiminen ei kuitenkaan ole. Jos esimerkiksi päätetään, että oppimateriaalit tulevat olemaan maksuttomia, mutta samalla opetukseen ei saada lisää resursseja, ryhmäkoot lukiossa kasvavat vielä nykyisistäkin. Myös opettajien oikeus itse valita käyttämänsä materiaalit on vaaravyöhykkeessä, kun ja jos kunnat kilpailuttavat halvimpia materiaalien tarjoajia. Tällä en halua väheksyä yhtäkään materiaalin tuottajaa; uskonnon materiaalit ovat mielestäni kautta linjan erinomaisia. Tästä huolimatta oikeus valita itselleen ja omaan opetukseensa sopivin työkalu on suomalaiselle koulun ammatilliselle luovuttamaton oikeus.

Opetushallituksessa työestetään parastaikaa lukion opetussuunnitelman perusteita ja perusopetuksen päättöarvosanan kriteerien tarkennuksia aletaan pian linjata. SUOL:n toimijat ovat hyvin edustettuina molemmissa työryhmissä. LOPS-uudistus ei olisi ollut välttämätön, mutta siihen nyt on ryhdytty. Yritämme työryhmässä jalostaa lukion uskonnon kursseista vielä toimivimmat, selkeämmät ja kiinnostavimmat kuitenkin muuttamatta niitä perusteellisesti. Keväämmällä saatte lausua niistä mielipiteenne.

Perusopetuksen arviointikriteerien tarkentaminen sen sijaan on haluttu uudistus. Opettaja saa kättä pitempää ja tukea arvioidessaan ysiluokkalaisia perusopetuksen päättyessä. Arvosanoista tulee toivottavasti paremmin vertailukelpoisia ja peruskoulunsa päättävien nuorten yhdenvertaisuus vahvistuu. Tämän työn aikataulu on vielä avoin, mutta työryhmä on aloittelemassa työtään. Tosin yläkoulun uskonnonopettajan valtavan oppilasmäärän ongelmaa tarkentuneet kriteeritkään eivät ratkaise. Jälleen kerran on tärkeää rajata itse omaa työtään niin



puheenjohtajan tervehdys

pitkälle kuin mahdollista. Jos työnantaja vaatii mahdollisuuksia, teet palveluksen itsellesi ja oppilaillesi, kun et suositu kaikkeen, mitä pyydetään. Joku roti on oltava, vaikka kuinka tekisi työtä suurella sydämellä. Kirjoita huolistasi vaikka liiton facebook-ryhmään.

Kun tuntuu siltä, että haluat tavata kollegoija livenä, olet tervetullut liiton seminaareihin ja matkoille. Jos haluat tavata uskonnonopettajia muista Euroopan maista, muistutan, että ensi elokuussa (28.–31.8) järjestetään myös Euroopan uskonnonopettajien foorumin, EFTRE:n seminaari, tällä kertaa Dublinissa.

Toivotan sinulle hyvää kevättä Fernando Pessoaan runolla:

*Ollaksesi suuri, ole kokonainen: älä mitään
itsessäsi liioittele äläkä sulje pois.
Ole täydesti joka asiassa. Pane kaikki mitä olet
pieninpääänkin mitä teet.
Niinkuin koko kuukin mahtuu joka lampeen
koska se loistaa korkealta.*

Tuovi Pääkkönen
puheenjohtaja@suol.fi

JÄSENSIVUJEN SALASANA

Käyttäjätunnus: Abraham
Salasana: Abraham
Liiton internetsivut löydät osoitteesta: www.suol.fi

tulevia tapahtumia

MAALISKUU

Uskonnon ylioppilaskirjoitukset torstaina 28.3.2019. SUOL ry:n työryhmä tekee pisteytysohjeet korjauksen avuksi.

HUHTIKUU

SUOL ry:n keväteseminaari ”Notkea uskonto – uskonnollisuuden ja henkisyuden muutoksia Suomessa” lauantaina 13.4.2019.

Seminaarin yhteydessä järjestetään paikalliskerhojen edustajien tapaaminen.

SYYSKUU

SUOL ry:n ja Turun seudun paikalliskerhon syysseminaari 13.–14.9.2019 Turussa.

MATKOJA

SUOL ry järjestää opintomatkan Portugaliin 5.–14.6.2019 ja Kuubaan 27.12.2019–4.1.2020. Lisäksi Villa Lantessa Roomassa järjestetään kurssi uskonnonopettajille 3.–16.6.2019.

Ajankohtaisia tietoja tapahtumista ja tarkemmasta ohjelmasta www.suol.fi

Lämpimästi tervetuloa mukaan toimintaan!

**SUOL ry:n opintomatka
Kuubaan 27.12.2019–
4.1.2020.**

Peruutuspaikkatiedustelut:
eija.suokko@gmail.com

LÄHDE MUKAAN FIMEN:N JA SUOL RY:N OPINTOMATKALLE LIBANONIIN HELMIKUUSSA 2020!

Libanon on maa, joka perustuu uskontoihin. Maan poliittinen järjestelmä on sektariastinen eli valta jakautuu ylimmistä viroista alkaen uskontokuntien välillä: presidentti on maroniittikristitty, pääministeri sunnimuslimi, parlamentin puhemies shiamuslimi. Jako menee läpi valtion virkojen. Järjestelmän etuna on uskontokuntien suhteellisen rauhallinen yhteiselo, varjopuolena politiikan kuolema. Asian sijaan tärkeintä on ryhmän etu.

Libanonissa on 18 virallistettua uskontokuntaa. Mielenkiintoisia käyntikohteita ja luentoaiheita riittää. Ohjelmassa muun muassa maroniittikristittyihin, druuseihin ja eri islamin suuntauksiin tutustuminen.

Kurssin pituus on noin 4–6 päivää ja sille valitaan hakemusten perusteella enintään 20 osallistujaa. Haku tapahtuu keväällä 2019.

Seuraa tarkempaa infoa kurssin ohjelmasta, ajankohdasta ja hakuajasta jäsentiedotteesta ja liiton fb-sivuilta.



YHTEINEN PÖYTÄ LUO UUDENLAISTA RUOKA-APUA

Ruoan jakamisen ja yhdessä syömisen on kautta aikojen nähty lisäävän yhteenkuuluvuuden ja toveruuden tunnetta. Aterian jakaminen muodossa tai toisessa on universaali ihmisyyden ytimeen liittyvä tapa. Ruoan ja aterioiden avulla rakennamme identiteettiämme, kuulumme ryhmään tai merkitsemme eroja esimerkiksi sosiaaliluokkien, maantieteellisten alueiden, kansakuntien, kulttuurien, sukupuolten, elämänvaiheiden ja uskontojen välillä. Kotitaloustieteen pro gradu -tutkielmassani tarkastelin yhdessä syömisen merkityksiä ruoka-avun kontekstissa. Tutkimuskohteeni oli Vantaalla toimiva Yhteinen pöytä, jonka toiminnassa yhdistyvät uudella tavalla ruoka-avun kehittäminen, hävikkiruoan hyödyntäminen sekä yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen.

Yhdessä syöminen toimii monin tavoin kiinnittymispintana yhteisöön ja yhteiskuntaan. Yhteisten aterioiden merkitystä selvittäneissä tutkimuksissa on todettu sen myös lisäävän ihmisten fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia. Viime vuosina yhdessä syöminen onkin nostettu tärkeäksi teemaksi muun muassa ruokakasvatuksessa. Myös erilaiset yhteisöllisyyttä korostavat yhdessä syömisen tapahtumat, kuten esimerkiksi Illallinen taivaan alla ja Suomi 100 -juhlavuoden yhdessä syömisen teematapahtumat ovat yhdistäneet tuttuja ja tuntemattomia uusilla tavoilla. Tutkimuksen lähtökohdaksi oli ajatukseni siitä, että yhdessä syömisen eduista hyötyisivät kuitenkin eniten he, jotka eivät näihin hilpeisiin kansanjuhlisiin tai kotoisille perheaterioille osallistu. Ihminen jää paitsi tärkeästä voimavaroista, jos yhdessä syömisen tarjoama mahdollisuutta luoda ja vahvistaa sosiaalisia siteitä ja kiinnittyä yhteiskuntaan ei syystä tai toisesta ole. Yksinäisyys ja syrjäy-

tyminen ovat paitsi yksilöitä koskettavia ongelmia, myös yhteiskunnallisesti merkittäviä haasteita. Yhteinen pöytä tarjoaa kaikille mahdollisuuden päästä yhteisöllisen syömisen piiriin.

YHTEINEN PÖYTÄ LUO UUTTA RUOKA-AVUN MALLIA

Tutkimukseni on etnografinen tapaustutkimus, jossa tutkimuskohteeni oli Vantaan kaupungin ja seurakuntayhtymän Yhteinen pöytä. Yhteisen pöydän toiminnalla pyritään vaikuttamaan moniin epäkohtiin. Toiminnan tarkoitus on jakaa ruoka-apua vähävaraisille sekä hyödyntää ruoka, joka muuten menisi hävikkiin. Ilmaisten tai hyvin edullisten kaikille avointen hävikkiruoosta valmistettujen yhteisöruokailujen avulla tuodaan yhteen erilaisia ihmisiä, torjutaan yksinäisyyttä ja vahvistetaan yhteisöllisyyttä. Yhdessä syömisen tavoitteena on vähentää ruoka-avun vastaanottamiseen liittyvää sosiaalista stigmaa, ja muuttaa ruoka-apu normaalisti sosiaalisesti kanssakäymiseksi. Tavoitteena on siis luoda vaihtoehtoja leipäjonoille, ja kehittää ruoka-avulle inhimillisempiä muotoja unohtamatta kuitenkaan perinteistä ruoanjakoa. Lisäksi hävikkiruoan logistiikka luo työmahdollisuuksia ja urapolkuja vaikeasti työllistyville. Yhteisen pöydän toiminnassa on mukana myös

paljon vapaaehtoisia, joille toiminta tarjoaa mielekästä tekemistä.

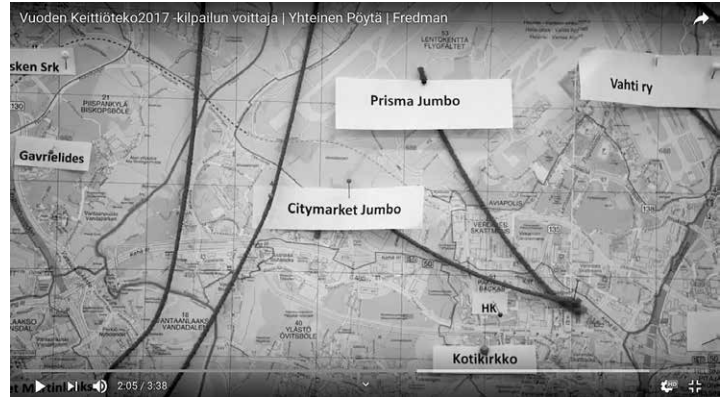
Yhteinen pöytä koostuu verkostosta, johon kuuluu noin 35 hävikkiruokaa lahjoittavaa yritystä, sekä noin 65 hävikkiä eteenpäin jakelevaa toimijaa, jotka ovat seurakuntia, yhdistyksiä tai asukastiloja. Toimintaa varten rakennetun hävikkiterminaalien kautta kulkee yli miljoona kiloa hävikkiruokaa vuodessa, ja samalla se työllistää noin 25 henkilöä. Yhteinen pöytä verkostoineen avustaa viikoittain noin 5 000:tta vantaalaista. Sitra ja Yhteinen pöytä aloittivat joulukuussa 2017 puoli-toistavuotisen projektin, jonka tavoitteena on levittää Yhteisen pöydän toimintamallia myös muualle Suomeen.

Julkisuudessa on käyty keskustelua ruoka-avun muodoista ja uudistuksista eri yhteyksissä ja eri sävyissä. Paljon positiivista palautetta saanutta toimintaa on myös kritisoitu, ja hävikkiruoan yhdistämistä ruoka-apuun pidetty muun muassa köyhien käyttämisenä yritysten jätehuoltosäästönä. Ruoka-avusta on pelätty myös tulevan vastikkeellista, vaikka toisaalta ruoka-avulta samalla toivotaan osallistavuutta pelkän ruoan jakamisen sijaan.

KYLÄSSÄ HÄMEENKYLÄSSÄ

Tutkimusaineistoni koostui etnografisen tutkimusperinteen mukaisesti useista





erilaisista aineistoista. Aineiston tuottamista varten pääsin mukaan Hämeenkyllän seurakunnan tiloissa järjestettävälle yhteisölounaille. Kauhian varressa ja ruoka-avun jaossa pääsin tutustumaan ja havainnoimaan ruoka-avun arkea konkreettisesti. Tein Hämeenkyllän asiakkaille teemahaastatteluja ja kyselylomakkeen. Lisäksi haastattelin Yhteisen pöydän työntekijöitä sekä Hämeenkyllässä toimivia vapaaehtoisia. Osallistuvan havainnoinnin myötä syntynyt havainnointipäiväkirja oli myös osa aineistoa. Päädyin tässä työssä tutkimaan syvällisesti toimintaa yhdessä kohteessa mieluummin kuin pinnallisemmin useammassa kohteessa. Siten tulokset eivät edusta koko Yhteisen pöydän toimintaa, vaan rakentavat kuvaa Yhteisestä pöydästä tämän yhden toimijan tarjoamasta näkökulmasta.

Vaikka Yhteisen pöydän toiminnassa on monia kiinnostavia ja uusia toimintamuotoja ja näkökulmia, kohdistin tutkimukseni erityisesti yhdessä syömisessä rooliin. Halusin selvittää mikä on yhdessä syömisessä merkitys ruoka-avun toimintakentällä, sillä aihetta ei ole ainakaan tietääkseni aiemmin tutkittu. Minua kiinnosti erityisesti se, onko Yhteisessä pöydässä koettu sosiaalisuus joillekin tärkeämpää kuin itse vatsan täyte ja aterian jälkeen saatu ruokakassi. Vantaan Hämeenkyllän yhteisölounaat ovat kaikille avoimia, ja siellä käy paljon erilaisia ihmisiä kuten yksinäisiä vanhuksia, työttömiä ja materiaalisesta niukuudesta tai erilaisista terveysongelmista kärsiviä henkilöitä. Tämän lisäksi lounaalle osallistuu

myös esimerkiksi seurakunnan työntekijöitä ja seurakunnan tiloissa järjestetyn musiikkileikkikoulun jälkeen syömään tulevia lapsiperheitä.

Minua kiinnosti erityisesti se, mitä tapahtuu, kun erilaiset ihmiset erilaisista lähtökohdista istuvat saman pöydän ääreen ruokailemaan. Syntykö yhteyksiä, kaatuuko raja-aitoja ja muuttuvatko mielikuvat toisista ja itsestä? Lisäksi olin kiinnostunut vapaaehtoisten roolista, sillä heidän työllään on toiminnassa keskeinen rooli. Halusin selvittää mikä motivoi vapaaehtoisia työskentelemään, ja kokiivatko he rakentavansa omalla panoksellaan alueen yhteisöllisyyttä.

RUOKA JA SEURALYÖMÄTÖN YHDISTELMÄ

Keskeinen aineistoni perusteella tekemäni johtopäätös oli se, että yhdessä syömistä ja Yhteisen pöydän tarjoamien lounaiden kaltaisia yhteisöllisiä ruokahetkiä pidettiin positiivisina ja tärkeinä tapahtumina. Osalle tutkimukseeni osallistuneista se oli jopa tärkeämpää kuin vastaanottaa ruoka-apua ruokakassin muodossa, vaikkakin myös ruokakassi oli suurelle joukolle merkittävä apu omissa arjessa. Useimmille kuitenkin ruoan ja seuran yhdistelmä oli tärkein syy osallistua lounaalle. Ruokapöydän ääressä saavutettua ihmisten välistä yhteyttä pidettiin erityisenä verrattuna muihin inhimillisen kanssakäymisen muotoihin. Yksinäisille ihmisille Yhteisen pöydän lounas saattoi olla viikon ainoa tilaisuus kohdata muita ihmisiä, ja osalle kävi-

jöistä se toimi myös tärkeänä ohjelmanumerona tai viikon rytmittäjänä.

Hämeenkyllän lounailla käyvät asiakkaat kokivat, että yhteisöllinen lounas yhdistettynä ruoka-avun jakoon on hyvä ja Hämeenkyllään parhaiten sopiva toimintamuoto, mutta jokaisen ruoka-apua jakavan kohteen toiminta tulisi suunnitella tapauskohtaisesti ja kyseiseen paikkaan parhaiten sopivaksi. Eri tavoin toteutettujen ruoka-aputoimien nähtiin olevan tarpeellisia, jotta kaikenlaiset ihmiset tavoitettaisiin. Yhteinen pöytä toimii tämän periaatteen mukaisesti, ja aina uuden toimijan liittyessä verkostoon, suunnitellaan toiminta kuhunkin ruoka-avun jakopisteeseen sopivalla tavalla niin, että alueen yhteisöllisyys sekä asiakkaiden hyvinvointi ja toimintakyky lisääntyisivät.

Aineistosta selvisi myös se, että yhteisöllisyyden koetaan kasvavan yhteisen aterian ääressä ja sitä pidettiin tärkeänä niin alueellisesti kuin yhteiskunnallisestikin. Eri yhteiskuntaluokista tulevat ihmiset eivät usein juurikaan kohtaa, jolloin ymmärrys muiden todellisuudesta jää kapeaksi ja usein pelkien mielikuvien ja ennakkoluulojen varaan. Yhteisen pöydän lounaat koettiin paikaksi, jossa sosioekonomisilla eroilla ei ole merkitystä ja jossa kaikki ovat samanarvoisia. Osa haastatelluista kokikin omalta osaltaan vaikuttavansa yhteiskunnallista eriarvoistumista estävästi.

Hämeenkyllässä Yhteinen pöytä toimii seurakunnan tiloissa, mutta uskonnon rooli yhteisölounailla on pyritty pitämään mahdollisimman pienenä, jotta kaikki uskonnollisesta vakaumuksesta

huolimatta voisivat tuntea olevansa terve-tulleita. Aineistossa on havaittavissa pieni ristiriita niin vapaaehtoisten kuin haastateltujen asiakkaiden näkemyksissä sen suhteen, kuinka aktiivista uskuntoon liittyvän toiminnan tulisi olla. Osalle uskunto oli tärkeä ja merkityksellinen osa lounasta, osalle taas tiedostettu mutta melko merkityksetön tai harmiton näkökulma.

Asiakkaiden kokemukset hävikki-ruoasta olivat positiivisia. Haastatellut eivät ymmärtäneet kriittisiä näkemyksiä hävikin hyödyntämisestä ruoka-avussa. Tärkeämpänä nähtiin käytännöllinen suhtautuminen hävikkiin; kun sitä kerran syntyy, miksi sitä ei hyödynnettäisi järkevästi? Hävikkiruoan laatu oli haastateltujen mielestä erinomainen, ja myös ruokakasseihin jaettavaksi päätyvä hävikki sai kiitosta. Hävikin sattumanvaraisuus saattoi tosin aiheuttaa joskus pettymyksiä, sillä saapuva kuorma on aina yllätys, eivätkä asiakkaat voineet olla varmoja, mitä elintarvikkeita milloinkin on tarjolla. Toisaalta yllätykset saattoivat olla positiivisia ja omaa ruoanvalintaa laajentavia raaka-aineita, joita asiakas ei muuten tulisi ostaneeksi.

Vapaaehtoisten motiivit työskennellä olivat kaikilla melko samankaltaisia. Mahdollisuus auttaa ja omalta osaltaan helpottaa ihmisten elämää oli tärkeä syy kaikilla tutkimukseen osallistuneilla vapaaehtoisilla. Osalle vapaaehtoistoiminta oli luonteva osa arkipäivää ja hyvän elämän kokemusta, kun taas toiset päätyivät mukaan toimintaan ystävien tai erilaisten sattumien kautta. Esimerkiksi vakavasta sairaskohtauksesta toipuminen oli saanut erään vapaaehtoisen lähtemään mukaan ja "laittamaan hyvän kiertämään". Osalla vapaaehtoistyötä motivoi myös kristillinen vakaumus.

VÄHEMMÄN YKSINÄISYYTTÄ JA LEIPÄJONOJA

Eräänä iltana ruokapöydässä lapseni kysivät minulta mitä oikein tutkin. Yritin selittää heille, kuinka halusin tietää muun muassa haluavatko ihmiset ruoka-avun lisäksi syödä yhdessä ja miksi he sitä haluavat. Lapseni totesi tähän: "Mä tiedän



heti tuohon vastauksen: siksi että ne sais kavereita!". Vaikka lapseni arvio oli hyvin spontaani ja yksinkertainenkin, siinä piilee myös totuuden siemen. Yksinäisyys on keskeinen juurisyy monille huono-osaisuutta aiheuttaville tekijöille. Yksinäisyys on myös köyhyyttä, ja ruokailu yhdessä muiden ihmisten kanssa voi poistaa nä- län lisäksi myös muunlaisia puutteita ja tarpeita, jotka eivät aina näy päällepäin. Ihmiselle on tärkeää voida tuntea kuulu- vansa joukkoon ja että hänellä on mahdol- lisuus vaikuttaa omiin asioihinsa. Yhteisen pöydän tavoitteena on, ettei huono-osaisia eristetä omiin jonoihinsa ja omiin tapahtu- miinsa, vaan että erilaisista sosioekonomi- sista taustoista tulevat ihmiset kohtaisivat samalla tasolla, ilman hierarkioita.

Jokaiselle lienee tiedostusvälineis- tä tuttu kuva loputtomiin jatkuvasta lei- päjonosta, josta on tullut suomalaisen ruoka-avun symboli. Voidakseen hyvin ihminen tarvitsee muutakin kuin leipää. Siksi ruoka-apua tulee uudistaa siten, et- tä passiivisesta jonottamisesta voitaisiin siirtyä avunsaajien kokonaisuhyvinvointia ja toimijuutta kohentavaan suuntaan. ■

Hanna Larjavaara
Kirjoittaja on kotitaloustieteen
maisteriopiskelija Helsingin yliopistossa.

Jutun kuvitus on peräisin youtuben videosta "Vuoden keittiöteko 2017 -kilpailun voittaja. Yhteinen pöytä. Fredman." Video on katsottu 5.2.2019 ja kuvat kaappasi Anni Tyrisevä.

LUE LISÄÄ:

- Brulotte, R. & Di Giovine, M. (2014). *Edible Identities: Food as Cultural Heritage*. Farnham: Routledge
- Fischler, C. (2011). *Commensality, Society and Culture*. *Social Science Information* 50(3–4), 528–548.
- Fischler, C. (1988). *Food, Self and Identity*. *Social Science Information* 27(2), 275–292.
- Laihiala, T. & Mattila-Aalto, M. (2018). *Ruoka-apu ja osallisuus*. *Aikuiskasvatus* 2/2018. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Mure, K., Konu, A., Kivimäki, H., Koivisto A-M. & Joronen, K. (2014). *Perheateriöinnin yhteys 8.- ja 9.-luokkalaisten päihteidenkäyttöön*. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 51: 88–100.
- Ohisalo, M. (2017). *Murusia hyvinvointivaltion pohjalla*. *Leipäjonot, koettu hyvinvointi ja huono-osaisuus*. *Publications of the University of Eastern Finland Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 148*. Tampere: Juvenes Print, Suomen Yliopistopaino Oy.
- Saari, J. (2016). *Yksinäisten Suomi*. Helsinki: Gaudeamus.
- Salonen, A-S. (2016). *Food for the soul or the soul for food : users' perspectives on religiously affiliated food charity in a Finnish city*. *Academic Dissertation, Faculty of Theology*. Helsinki: Unigrafia.
- www.yhteinenpoyta.fi

NÄLKÄ, NIIN ARMOTON NÄLKÄ – EIHÄN KUKAAN VAIN HUOMAA?

”Aamulenkki kuusi kertaa järven ympäri. Onneksi kinkunsulattajat miettivät itseään. Minä mietin, kuinka sulattaisin itseni. Tyhjä vatsa huutaa apua, minkä jälkeen kiihdytän askeleitani. Täytyy juosta kovempaa, täytyy hengästyä. Täytyy tulla nälkä. Vain silloin päämäärä lähestyy kun heikottaa. Aamun joulukirkko on ilman muuta paras, sillä siellä ei jaeta ehtoollista. Kuinka siitä kieltäytyttäisiin? Joo kiitti ei, nää ruumis ja veri lihottaa. En tiedä ketä rukoilisin. Armoa – Jumalalta vai itseltäni? Terve-tuloa rauniotemppeleihin.”

Näin kirjoitti peilikuvan nuori nainen teologian fuksina päiväkirjaansa. Oli joulupäivä vuonna 1999. Olin joitakin kuukausia aiemmin päättänyt ryhtyä anorektikoksi. Se oli niin helppoa – uusi, vieras kaupunki, opinnot tulvillaan tuntemattomia ihmisiä, joilta oli helppoa paeta. Masaluennot olivat anorektikon taivas, sillä nimettömän ja kasvottoman oli helppo unohtua, karata loputtomille juoksulenkkeille, piiloutua kaupan hyllyjen muodostamaan turvalliseen solaan vertailemaan rasvattomien ja sokeroimattomien jogurttien ravintosisältöjä. Kauppoja piti päivittäin vaihdella, ettei kukaan oivaltaisi, etten koskaan ostanut mitään jogurttia kummempaa. Niillä käytävillä ei myyty leipää tai edes kanasalaatteja. Ne eivät olleet käytäviä, joilla muut opiskelijat jonottivat lounaitaan uutuuttaan kiiltävä opiskelijakortti elämänvoiman innosta hehkuen. Olin vihdoin yksin. Halusin löytää paremman, kelvollisemman minän. En silloin tiennyt kiinnittäväni kahleita ka-

leeriin, jossa tahdonvoiman ruoska viuhuisi vuosien ajan, kuorien lopulta ruumiin ohella tunteettomaksi ja unelmattomaksi myös sielun.

Syöminen oli kuin synti, joka vaati välittömän sovituksen. Yksi rasvaton, sokeroimaton jogurtti vaati vapauttajakseen tunnin juoksulenkin. Se sovitus oli mitoitettu kestäämään vuorokauden, seuraavaan jogurttitietteen saakka. Joskus se tarkoitti sitä, että kreikan tenttiin piti mennä sumein silmin, tuijottaa aoristia mitään näkemättä ja samalla tavoitella parasta mahdollista arvosanaa. Anoreksia muuttuu sairaudeksi äkkiarvaamatta. Se tekee eristäytymisestä itselleen suoja-kilven, paon paradoksin. Tuntuu hurjalta toivoa, ettei kukaan näkisi, huomaisi tai ymmärtäisi, ja silti samanaikaisesti huutaa sielunsa palkein apua, pysäyttäjää, joka tekisi mitä tahansa ennen kuin olisi liian myöhäistä.

Minun pelastajiani olivat monien vuosien jälkeen ihmiset, jotka keskittyivät sairauteni sijaan siihen hyvään, mitä joskus olin ja mitä kaikesta huolimatta ehkä yhä saatoin olla. Emme puhuneet ruuasta. Puhuimme elämästä, kirjallisuudesta, linnuista. Ihmeekseni huomasin, että joku halusi kuulla siitä, mitä ajattelin. Vähä vähältä myös ruokapöytä muuttui turvallisemmaksi. Näin ei käynyt aluksi niinkään siksi, että elämänhalu tai kehonkuva olisivat muuttuneet. Aivan ensimmäinen askel oli se, että joku oli tarpeeksi rohkea välittämään, etsimään ihmistä sairauden alta. Myöhemmin, hieman vahvempana, terapia auttoi osaltaan löytämään ihmisyyden arvon. Paljon myöhemmin myös työhyteisö ja nuoruuden voimaa puhkuvat



oppilaat taluttivat tietämättään samaan kokemukseen: juuri tässä on hyvä, juuri näiden ihmisten kanssa elämä on merkityksellistä.

Olen toisinaan käynyt yläkoulun terveystiedon ja elämänhallinnan tunneilla kertomassa siitä, miltä syömishäiriön sairastaminen tuntuu. Siitä ei mainita oppikirjoissa. Silti syömishäiriö on nimenomaan tunteisiin ulottuva sairaus. Myös sairaudesta toipuminen edellyttää tunteiden vähittäistä muuttumista, kääntymistä suorastaan pääläelleen sairauden ajan tunteista. Se on hidas tie. Omanarvontunnon toipuminen on hidas tie. Pelkkä syömisestä lisääminen ja itseä niskasta kiinni ottaminen eivät yksistään riitä, vaan kokonainen elämänhalu pitää opetella uudelleen. Usein se vaatii nähdyksi tuleamista, joskus myös sitä, että joku toinen pysäyttää silloin kun ei itse pysähtymään kykene. Usein se vaatii erityisesti sitä, että uskaltaa nähdä omassa peilikuvassaan ystävän. ■

Pauliina Enqvist
TM, opettaja, Hollola

SHINSEN – RUOKAUHREJA KAMEILLE

Ema-laattoja
Meiji-pyhäkössä
Tokiossa.



Alkuperäiskansojen uskonnoissa ruokauhrit ovat tavallisia. Erilaisia ravintoaineita uhrataan hengille, jumalolennoille ja itse jumalille. On tavallista, että esimerkiksi saaliseläimen verta vuodatetaan alttarille ja jokin tietty sisäelin uhrataan monimutkaisissa rituaaleissa. Muinaisuskonnoissa kuten muinaisten kreikkalaisten uskonnossa käytettiin uhrieläimiä muun muassa enustamisen välineinä. Vanhaa perua lienevät myös kristinuskon eri suuntauksissa vietettävät sadonkorjuujuhlat. Alttareille kirkoissa tuodaan niiden yhteydessä uuden sadon viljaa, juureksia ja hedelmiä.

Varsinaisten oikein keittiössä valmistettujen ruokalajien uhraaminen on harvinaisempaa. Eläinuhrien lisäksi Jerusalemin temppelissä tarjottiin Jahvelle näkyleipiä. Kaksitoista näkyleipää asetettiin temppelin pöydälle ruokauhriksi sapatina. Shintolaisuudessa on tapana, että pyhäköissä on ihan varta vasten rakennettuja keittiöitä, joissa valmistetaan kameille erilaisia ruokia.

ENSIN PUHDISTAUDUTAAN

Shintolaisuudessa yleisimmät uhrin ruokauhreja. Papit suorittavat pyhäköissä ruokauhreja kerran tai usein pyhemmissä pyhäköissä kahdesti päivässä. Uhrauksiin liittyy rukouksia. Rukoukset ovat syntyneet pitkän ajan kuluessa ja vakiintuneet jo yli tuhat vuotta sitten. Nykyään tosin papit voivat rukoilleessaan käyttää myös itse luomiaan rukouksia. Klassiset rukoukset ovat hyvin vanhaa kieltä eikä kansa niistä yleensä ymmärrä kuin puheen rytmin. Itse sisällön he arvaavat.

Puhtaus on tärkeää shintolaisuudessa. Uhrien tulee olla virheettömiä, ja kama lähestyvän ihmisen on puhdistauduttava sekä fyysisesti että rituaalisesti. Puhdistautuminen vesialtaan äärellä ei riitä ennen pyhäkköön astumista. Varsinaisen uhraamisen suorittavat rituaalisesti puhtaat papit. Heidän tulee paastota, olla eristyksissä ja pidättäytyä seksuaalisesta kanssakäymisestä. Isen pyhäkön papit välttävät kielteisiä sanoja aina liikkuessaan pyhäkön alueella. Japanilaiset pitävät monia tekoja ja asioita epäpuhtaina. Tällaisia asioita ovat kuolema, sairaus, kuukautiset, veri, synnyttäminen, lihan syöminen ja sukupuoli kanssakäyminen. Epäpuhtaudesta puhdistaudutaan puhdistusrituaalilla ja rukouksella. Apuna puhdistautumisessa käytetään yleensä vettä ja suolaa. Puhdistusriitin suorittaa shintopappi pyhällä viuhkalla, joka on valmistettu riisipaperista tai vaihtoehtoisesti pyhän sakakipuun oksalla.

Vettä, sakea, misokeittoa, riisiä ja suolaa uhriksi kameille.



UHRIT

Kameille uhrataan sekä kuorittua että kuorimatonta riisiä, sakea, riisikakkuja, kaloja, metsälintuja, vesilintuja, merilevää, vihanneksia, makeisia, suolaa ja vettä. Isen pyhäkössä Amaterasulle uhrataan kahdesti päivässä. Uhrin viedään erityiselle uhripöydälle, pienten uhrilaitikoiden päälle, tarkoin määrättyyn järjestykseen. Ruokat on valmistettu ja rituaalisesti puhdistettu tarkoitusta varten varatussa keittiössä ennen kuin ne asetetaan kamin eteen. Vanhoissa pyhissä kirjoituksissa kerrotaan, kuinka kameille on uhrattu valkoisia eläimiä kuten kanoja ja hevosia. Eläinten uhraaminen ei kuitenkaan ole ollut kovinkaan yleistä. Ruokauhrit noudattavat paikallista ruokakulttuuria. Kamien oletetaan pitävän samoista ruoista kuin ihmisetkin heidän asuinseudullaan. Kameille uhrattavat ruokat ovat kuitenkin laadultaan ensiluokkaisia, ja parhailta tuottajilta hankittuja. Joskus on myös tapana, että ihmiset aterioivat pyhäköissä jakaen aterian kamien kanssa. Aikojen kuluessa pyhäköitä on jaettu tärkeytensä perusteella eri kategorioihin. Myös uhrin on standardoitu. Tietyn arvoisessa pyhäkössä uhrataan tiettyjä ruokia. Ylimpään kategoriaan kuuluu Isen pyhäkkö ja alimpaan paikallisten kamien pyhäköt. Paikallisesti myös buddhalaisuus on vaikuttanut uhrien laatuun. Seuduilla, joilla buddhalaisuuden merkitys on suuri, kameille uhrataan pelkästään kasvisruokaa.

Standardoimisesta huolimatta paikallista vaihtelua uhreissa esiintyy runsaasti. Voimakkaasti tuoksuvien ruoka-aineiden, kuten sipuli ja valkosipuli, uhraamista vältetään.

UHRAAMINEN

Uhraamisessa avoin sydän on tärkeämpää kuin sanat. Vilpittömyys ilmaistaan eleillä ja tarkalla rituaalisella käyttäytymisellä. Kamia lähestytään 45:en asteen kulmaan kumartuneena. Vesi- ja sakeasiat avataan, kumarretaan lyhyesti ja taputetaan käsiä kahdesti, hyvin nopeasti, ja kumarretaan uudestaan. Tämä toistetaan jokaisen uhrattavan ruoka-aineen kohdalla. Uhraamisen jälkeen uhrat voi ottaa mukaansa kotiin ja ne käytetään ruoanlaitossa. Kerran uhrattuja ruoka-aineita ei saa uhrata uudelleen. Uhrattava suolaa ei voi käyttää uhrattavan ruoan suolaamiseen. Uhratun suolan käyttö kotona perheelle laitettavassa ruoassa on sallittua. Uhratusta vedestä keitetään kotona teetä ja sake nautitaan kuten sake nautitaan. Kami on jo saanut viihdykkeen sakesta ja nyt on ihmisten vuoro.

UHRISANAT

Uhrisanat, japaniksi norito, voidaan lausua uhraamisen yhteydessä. Sanat eivät ole välttämättömiä, vaan tärkeintä on asenne ja nöyrä, avoin mieli. Norito voi

Alttailla riisin kamin Inarin ilmenemismuoto kettu ja riisikakkuja, hedelmä- ja vihannesuhreja.



olla vapaamuotoinen. Uhraaja voi yksinkertaisesti lausua ”Olkaa hyvä!” tai lopuksi ”Kiitos!”. Kamia siis kiitetään uhraamisen mahdollisista seurauksista jo etukäteen. Varsinkin aamulla on uhraamisen yhteydessä mahdollista lausua puhdistautumis-norito alkavan päivän varalle. Tällainen puhdistautumis-norito voi Ilmari Vesterisen mukaan kuulua seuraavasti:

”Kiitollisena lausuen nimen Izanagi-no-okami, joka aamuauringossa puhdisti itsensä peseytyen tyynessä vedessä, ja kaikkien puhdistuksen kamien nimet, jotka olivat tällöin mukana, esitän nöyränä toivomukseni, että puhdistuisin kaikista onnettomuuksista, rikkomuksista, virheistä ja liasta. Pyydän kaikkia puhdistuksen kameja saattamaan pyyntöni puhdistautumisesta amatsukamien, kunitsukamien ja yaoyorozu-no-kamien tietoon. Nöyrästi anon kaikilta kameilta, että toivomukseni täytyisivät.”

Tällaisen noriton voi uhraamisen yhteydessä kirjoittaa myös ema-laattaan. Pyhäkköjen telineissä on kahdenlaisia laattoja, julkisia ja salattuja. Julkiseen emaan kirjoitetaan norito. Salainen ema on tyhjä. Uhraaja on esittänyt noriton silloin suullisesti. Joskus ajatellaan, että toivomuksen lausuminen ääneen tai sen kirjoittaminen julkisesti on turhaa. Kamit kuitenkin tietävät ihmisten tarpeet ja toiveet muutenkin. Vaikka itse uhraamisen voi tehdä kuka tahansa ja noriton voivat ilmaista tavallisetkin ihmiset, on perinteisesti ajateltu, että noriton huomioimisessa vaikuttaa se, kuka sen on ilmaissut. Mitä korkeampi arvoinen tai kuuluisampi lausuja, sitä varmemmin norito tulee kuulluksi. Sanojen oikean lausumisen on kuitenkin ymmärretty olevan lähes yhtä tehokasta. ■

Jarno Parviola

LÄHTEITÄ

Ilmari Vesterinen: Shintolaisuus Japanin kansallisuuskonto, Gaudeamus, 2012.
Daniel Sosnoski: Introduction to Japanese Culture, 1998. (Hankittu Kiotosta)
Illustrated Guide to Japan, Culture & Tradition, 2012. (Hankittu Tokiosta)

USKONTO JA RUOKA: KOLME OPETUS- VINKKIÄ

Vinkkejä voi hyödyntää maailmanuskontojen käsittelyssä, joko kertauksena tai johdantona aiheeseen.

KUVATEKSTI USKONTOJEN RUOKAPÖYTÄÄN

Oppilaat jaetaan pareiksi ja opettaja näyttää 3–5 kpl kuvia eri uskontojen juhlista, joissa on tarjolla ruokaa (esimerkiksi pesach, rosh hashana, id al-Fitr, pääsiäinen). Parit laativat kuviin selittävät tekstit, joista tulee käydä ilmi mikä uskonto on kyseessä, missä maassa tai maanosassa juhlaa vietetään sekä mitä ruokia syödään, miksi ja kenen kanssa. Tehävässä yhdistyy pienten vihjeiden löytämisen riemu, omien ennakkokäsitysten esiintuominen sekä luovuus, kun parit yrittävät kilpaa keksiä osuvia kuvauksia. Kuvatekstit jaetaan yhteisesti ja lopuksi käydään keskustellen läpi oikeat vastaukset.

DUBBAA YHTEINEN ATERIA

Esimerkiksi sapatin viettoon voisi tutustua seuraavanlaisen tehtävän avulla. Katsotaan yhdessä (cc-lisensoitu) noin 20–30 sekunnin pätkä videota, jossa perhe on kokoontunut yhteen ateriomaan. Video katsotaan ilman ääntä ja oppilaiden tehtävänä on ryhmissä laatia siihen dubbaus. Mistä henkilöt voisivat keskustella pöydän ääressä? Millaisia ajatuksia on perheen lapsilla, entä vanhemmilla? Millainen tunnelma tilanteessa voisi olla? Lopuksi video katsotaan yhtäaikaan oppilaiden äänitteiden kanssa, hämmästellessä tulkintojen moninaisuutta sekä arkisen ja pyhän kohtaamista.

USKONTOJEN MATKA- MESSUT: MAKUPALOJA MAAILMALTA

Tämä tehtävä vaatii enemmän aikaa sekä sopivasti osuvia tunteja lukujärjestyksessä.

Toteutin syksyllä lukion UE3-kursin ja yläkoulun 7. luokan maailmanuskontojen yhteisprojektin, jossa lukiolaiset suunnittelivat ja toteuttivat seitsemäsluokkalaisille matkamessut. Jokainen ryhmä valitsi yhden maan, jonka eri uskontoja he esittelivät kuvien, draaman ja tietokilpailujen avulla. Lisäksi jokainen valmisti oman maansa perinneherkkua; tarjolla oli mm. jamaikalaisista inkiväärijuomaa, myanmari-laista sanwin makin -kakkua sekä japanilaisia kissakarkkeja. Lukiolaiset sisustivat omat ”messutilansa” näyttävästi ja nauttivat herkuista yhdessä messupisteillä vierailevien seitsemäsluokkalaisten kanssa, jotka innoissaan keräsivät messupasseihinsa leimoja. Tapahdumasta jäi hyvä maku suuhun, myös opettajalle.

SUOL ry:n kevätseminaari ”NOTKEA USKONTO – USKONNOLLISUUDEN JA HENKISYYDEN MUUTOKSIA SUOMESSA”

AIKA: Lauantaina 13.4.2019

PAIKKA: Metropol Hietaniemi (Hietaniemenkatu 14 A, Helsinki)

OAJELMA

9.00–9.30	Ilmoittautuminen ja aamupala
9.30–9.45	Seminaarin avaus ja ajankohtaiskatsaus Tuovi Pääkkönen, SUOL ry:n puheenjohtaja
9.45–11.15	Millaista uskonnollisuutta ja hengellisyyden muotoja nykyaika suosii ja tuottaa? Teemu Taira, FT, dos., Helsingin yliopisto
11.30–12.30	Uskonnon, henkimaailman ja yhteiskunnan rajoilla – uushenkisyys ja kanavointiyrittäjyys Katriina Hulkkonen, tohtorikoulutettava, Turun yliopisto
12.30–13.30	Lounas
13.30–14.00	Pedagogisia vinkkejä päivän aiheista Sanoma Pro
14.00–15.15	(Uus)karismaattisuus suomalaisittain Tuija Hovi, FT, dos, Turun yliopisto
15.15	Seminaarin päätös ja paikalliskerhojen edustajien tapaaminen

Seminaarin hinta on SUOL:n jäsenille 60€, opiskelijoille, työttömille, perhevapaalla tai eläkkeellä oleville 35€ ja muille kuin SUOL:n jäsenille 90€. Hinta sisältää aamupalan ja lounaan.

Ilmoittautumiset 20.3.2019 mennessä osoitteessa www.suol.fi olevalla nettilomakkeella.

Seminaari järjestetään yhteistyössä TJS-opintokeskuksen kanssa.

RUOKA MUUTAMISSA ISLAMIN USKONNOLLISISSA, VUOTUISISSA JA ELÄMÄNKAAREN JUHLISSA

Islamilaisen kalenterin ollessa 11 päivää gregoriaanista kalenteria lyhyempi islamin vuotuiset juhlat eivät liity kiinteästi vuodenaikoihin. Juhlaruoat valmistetaan usein aineksista, joita on saatavilla ympäri vuoden: palkokasveja, viljasta, pähkinöistä, siemenistä ja kuivatuista hedelmistä. Näiden ruoka-aineiden ajatellaan symboloivan elämän jatkumista. Riisi ja (lampaan)liha kuuluvat myös juhlapöytään, samoin erilaiset makeat herkut.

Yhteisöllisyys on muslimeille tärkeä osa juhlaa. He syövät mielellään ystävien ja sukulaisten kanssa, jakavat ruokaa tarvitseville ja vievät ruokalajeja tuliaisiksi kyläiltäessä.

RAMADANIN YÖT JA PAASTONPÄÄTTYMISJUHLA

Ramadan-kuukausi muuttaa päivärhythmiä. ”Aamiainen” (*iftar*) syödään aurin gon laskettua ja ”illallinen” (*sahur*) keskiyön jälkeen tai vasta hieman ennen aurin gon nousua. Yön aikana voidaan syödä monta ateriaa tai ruoka voi olla tarjolla koko yön. Hedelmiä syödään paljon ja makeisia tavallista enemmän. Jos mahdollista, ramadanin aikana tehdään lyhennettyä työ- tai koulupäivää, mutta naisille paastokuukausi voi olla kiireinen, koska he valmistavat tavallista enemmän ruokaa, paitsi perheilleen, myös almuiksi jaettavaksi.

Useissa islamilaisissa maissa kaupat sulkeutuvat ja kadut tyhjenevät, kun kaikki menevät kotiin syömään. Päivän paasto päätetään pienellä suupalalla. Perimätiedon mukaan profeetta Muhammed on

kehottanut nauttimaan päivän paaston päätteeksi parittoman määrän taateleita. Turkissa paasto voidaan katkaista myös oliiveilla. Irakissa nautitaan taateleita ja suolatulla vedellä laimennettua jugurttia. Paaston katkaisun jälkeen voidaan nauttia myös vettä, aprikooseista valmistettua energiapitoista mehua, jonka nimi arabian kielellä on ”uskonnon kuu” (*qamar al-din*), tai iranilaiseen tapaan teetä tai lämmintä maitoa ja vähän halvaa.

Elintarvikkeiden kulutus kasvaa ramadanin aikana ja erilaiset ylensyönnin ongelmat ovat tulleet yleisemmiksi. Ramadan on ollut aikaisemmin nykyistä askeettisempi. Eri maissa ravintoasiantuntijat ja uskonopineet suosittelevat syömään ramadanin aikana normaalin määrän yksinkertaista ja helposti sulavaa ruokaa. Hitaasti imeytyviä pitkäketjuisia hiilihydraatteja ja runsaskuituista ruokaa kehoitetaan suosimaan, nopeasti imeytyviä hiilihydraatteja, runsasta rasvan käyttöä ja suolaista ruokaa välttämään. Paastoruoissa on paljon paikallista vaihtelua.

Kolmen päivän mittainen *id al-fitr* päättää ramadanin. Paasto päätetään pienellä määrällä taateleita ja juomalla



vettä. Moskeijassa vietetyn id-rukouksen jälkeen voidaan siellä tarjota erilaisia liha- ja jälkiruokia. Paaston päätyttyä ruoat ovat usein samoja kuin muulloinkin, niitä on vain tavallista enemmän. Arkinen ruoka voi muuttua uudeksi juhlaruoaksi vaikka erilaisella maustamisella.

Helena Hallenberg ja Irmeli Perho kuvaavat kirjassaan *Ruokakulttuuri islamin maissa id-juhlan* viettoa Suomessa muun muassa näin: ”Suomen somalit kokoontuvat juhla-aamuna yhteiseen rukoukseen, ja Helsingissä tähän tarkoitukseen on vuokrattu Messukeskus tai Jäähalli. *Idin* aikana syödään hyvin – perinteisesti on hankittu kokonainen lammas tai vuohi – ostetaan uusia vaatteita, lapset saavat lahjoja ja naiset hennaavat kätensä ja jalkansa. Lapset pitävät koulusta vapautta kolme päivää. Juhlaan kuuluvat myös makeat kakut, halva ja keksit, joita naiset tuovat moskeijaan. Suomen tataarit syövät paastonpäätymisjuhlan aamuna ja

antavat ennen rukouksen alkua rahaa almuina moskeijalle ja köyhille. Sen jälkeen käydään haudoilla muistelemassa läheisiä ja annetaan lapsille lahjoja ja rahaa. Erityisesti tähän juhlaan liittyviä ruokia ei ole, vaan yleensä syödään perhepiirissä tavallista runsaampi ateria. Seurakunnan tiloihin voidaan järjestää yhteinen tarjoulupöytä, johon kukin tuo ruokaa, ja tarjolla on runsaasti erilaisia piirakoita, kakkuja, salaattia ja kalaa.”

PYHIINVAELLUS JA UHRIJUHLA

Mikäli mahdollista, muslimin velvollisuus on tehdä pyhiinvaellus eli *haij* keran elämässä. Pyhiinvaelluskuukauden eli *dhu al-hijja* -kuun 10. päivänä ja 70 päivää ramadanin päättymisen jälkeen vietetään uhrijuhlaa *id al-adha*, josta käytetään myös nimitystä suuri juhla (*al-id al-kabir*). Pyhiinvaeltaja pukeutuu valkoiseen *ihram*-asuun, jota käyttäessään hänellä ei ole lupa teurastaa, metsästää eikä syödä riistaa.

Uhrijuhlassa muistetaan, kuinka Abraham oli Jumalan tahtoa noudattaakseen valmis uhraamaan poikansa Ismailin. Koska Jumala kuitenkin perui käskynsä ja Ismail säilyi hengissä, osoitetaan tästä kiitollisuutta uhraamalla esimerkiksi lammas tai nauta. Paikallista variaatiota esiintyy uhrieläimen valinnassa. Hallenbergin ja Perhon mukaan Somaliassa uhrataan usein kameli ja Pakistanissa vuohi. Köyhimmät uhraavat kanan. Eläimen on oltava terve, virheetön ja lihava.

Pyhiinvaeltajan on vaihdettava ylleen arkiasu voidakseen taas teurastaa. Uhrijuhla alkaa rukouksella, minkä jälkeen uhrattava eläin teurastetaan rinta Mekkaan päin suunnaten. Eläin nyljetään ja paloitellaan paikan päällä. Lihat viedään kotiin. Kypsennettyä lihaa syödään perheen ja sukulaisten kesken ja niistä annetaan myös köyhille.

Pyhiinvaellukselta palaava tuo kaikille läheisilleen tuliaisia ja tarjoaa illallisen, jonka aikana hänet toivotetaan tervetulleeksi kotiin ja kerrataan pyhiinvaelluksen tapahtumia. Tuliaisit voivat olla vaatteita, huiveja, rukousnauhoja ja Mekka-aiheisia

matkamuistoja. Suosittu tuliainen on esimerkiksi Mekan pyhän Zamzan-lähteen vesi, jonka ajatellaan pulppuavan paratiisin virrasta ja parantavan monia vaivoja.

ELÄMÄNKAAREN JUHLIA JA TAPOJA

Elämänkaaren siirtymävaiheita juhlistetaan ja jaetaan suvun ja läheisten kesken. Yksi tärkeimmistä juhlista on häät. Kihlajaisjuhlat ovat nykyään melko vaatimattomia ja vaivannäkö ja rahat säästetään hääjuhlaa varten. Avioliitosta tulee virallinen *nikah*-avioliittosopimuksen allekirjoittamisen myötä, mutta tämäkin tilaisuus on usein vaatimaton.

Varsinaisia hääjuhlia voivat edeltää erilaiset valmistautumisseremoniat. Tällainen on esimerkiksi hennajuhla, jossa morsiamesta tehdään puhdas. Hänet kylvetetään, ihokarvat poistetaan ja iho koristellaan hennatatuoinneilla. Sukulaiset ja ystävät voivat tuoda hennajuhlaan hyvää syötävää.

Monissa islamin maissa hääjuhlan tarjoilut on perinteisesti valmistettu kotona, ja tällöin varautuminen alkaa jo kuukausia aikaisemmin. Varakkaat voivat järjestää useampiakin juhlia ja kutsua suuren määrän vieraita. Hääjuhlia voidaan vietää myös suurissa hotelleissa, joissa tarjotaan illallinen ja esitetään erilaista ohjelmaa.

Makea syötävä symboloi avioliiton suloisuutta ja hedelmällisyyttä. Hääonnea symboloivat monissa maissa myös pähkinät ja mantelit. Turkissa ja Egyptissä häävieraille jaetaan sokeriopäällysteisiä manteleita. Libyassa tarjoillaan teetä lasista, joka on täytetty manteleilla. ”Päälle kaadetaan vahvaa ja sokeroitua mustaa teetä niin kauan kuin vieras vain tahtoo juoda. Kun vieras alkaa syödä manteleita, isäntäväki tietää, ettei hänelle kaadeta enää lisää”, Hallenberg ja Perho kertovat.

Suomen tataarit viettävät häitä joko moskeijassa tai ravintolassa. Morsiamen sukulaiset valmistavat aterian, jonka olennainen osa on keitto (*shorba*). Tapoihin kuuluu myös hääkakku, joka leikataan yhdessä. Kun morsian on tuotu sulhasen



kotiin, sulhasen äiti on antanut morsiamelle hunajaa symboloimaan hunajaista elämää. Myös laulaminen kuuluu perinteisesti tataarihäihin.

Suomessa vietettäviin somalihäihin osallistuu runsaasti väkeä. Leivonnaiset valmistetaan usein kotona, mutta muu ruoka juhlapaikalla edellisen päivän ja yön aikana. Tapana on tarjota riisiä, paistettuja peruna- ja vihannessuikaleita, lammasta, chilillä maustettua *suugo*-kastiketta ja banaaneja. Jälkiruoaksi tarjotaan *sambuusi*-piiraita, kakkuja, keksejä, teetä ja kahvia. Jälkiruoan jälkeen tanssitaan ja morsian saapuu paikalle usein vasta tässä vaiheessa. Häiden lopussa sulhasen miespuoliset sukulaiset avaavat morsiamen puvun tyliin koristellun ja mahdollisimman hankalasti sidotun korin, joka sisältää kakkuja tai makeisia.

Islamilaiset hautajaiset järjestetään vainajan kuolinpäivänä ja hautajaisiin hautausmaalla osallistuvat usein vain miehet. Suomen tataarien viedessä vainajan hautaan, saattoseremoniaan osallistuvat sekä miehet että naiset. Intensiivinen suruaika on monissa maissa lyhentynyt seitsemästä päivästä kolmeen päivään. Suruaikana luetaan Koraania, ystävät ja sukulaiset tulevat vainajan kotiin lohduttamaan omaisia ja valmistamaan heille ruokaa. Myös makea kuuluu hautajaisiin, sillä sen sanotaan lievittävän henkistä kärsimystä. Ruokaa voidaan tarjota hautajaisvieraiden ohella myös köyhille.

Haudalla on tapana käydä seitsemäntenä päivänä kuoleman jälkeen. Monissa maissa haudalla käydään 40 päivää kuoleman jälkeen, jolloin virallinen suruaika päättyy ja syödään muistoateria. Lesken suruaika voi kestää pidempään. Haudalla käydään usein myös vuosi kuoleman jälkeen. Saudi-Arabiassa kuoleman vuosipäivänä nautitaan hääruokia. Joissakin maissa tapana on tehdä eväsretki haudalle keväällä ylösnousemuksen ja uuden elämän toivossa. ■

Anni Tyrisevä

Kuvat: pixabay.com

Lähteenä käytetty:

Helena Hallenberg ja Irmeli Perho (2010): *Ruokakulttuuri islamin maissa*. Gaudeamus.

PYHÄN JOOSEFIN KERMA- VANUKAS

Espanjassa isänpäivää vietetään maaliskuun 19. päivänä. Silloin viettää muistopäiväänsä katolisen kirkon kalenterissa myös Neitsyt Marian ylkä ja Jeesuksen kasvatusisä pyhä Joosef, espanjaksi San José, katalaaniksi Sant Josep. Mikä olisikaan sopivampi päivä juhliä isä, sillä pyhä Joosef on perheenisien taivaallinen suojelija. Myös puusepät ja muut käsityöläiset sekä nykyään myös modernimmin insinöörit ovat kyseisen pyhimyksen taivaallisessa suojeluksessa.

Isänpäivää on Espanjassa vietetty aina vuodesta 1948 lähtien. Se on joissakin osissa Espanjaa vapaapäivä, jolloin perheet kokoontuvat syömään yhdessä isien kunniaksi. Isänpäivän lounaalla on erityisesti katalonialaisperheissä jälkiruokana pyhän Joosefin nimikkoherkku kermavanukas, crema de San José tai crema de Sant Josep. Tutumpi nimi jälkiruoalle on koko Espanjassa crema catalana, katalonialainen vanukas. Joosefin nimellä olevaa kermavanukasta ei yleensä tarjoilla kuin maaliskuun puolivälin tienoilla Kataloniassa; sen sijaan katalonialaisen vanukkaan nimellä crema catalanaa saa ympäri vuoden koko Espanjassa.

Kerrotaan tarinaa siitä, kuinka kermavanukas olisi syntynyt eräässä luostarissa nunnien kokkailuista. Aikoinaan piispa matkasi erääseen katalonialaiseen luostariin, jossa nunnat halusivat valmistautua piispan tärkeään vierailuun valmistamalla kermavanukkaan tapaista jälkiruokaa. Nunnien harmiksi jälkiruusta tuli koostumukseltaan liian löysä, joten nunnat

Taivaallista mannaa



päättivät polttaa vanukkaan pinnalle sokeria. Kun piispa alkoi herkutella vanukasta, sokeri oli vielä tulikuumaa ja piispa huudahti: "¡Cremà!" Piispan huudahdus tarkoittaa katalaanin kielessä muun muassa 'polttaa'. Näin olisi syntynyt kermavanukas crema catalana.

Kermavanukkaan ohjeen väitetään olevan peräisin 1700-luvulta. Lisäksi sanotaan, että paahtovanukas olisi Euroopan vanhimpia jälkiruokia. Toisaalta ei tiedetä, miksi pyhä Joosef on antanut nimensä erityisesti maaliskuussa tarjottavalle katalonialaiselle herkulle. Tosin on väitetty, että koska kanat munivat eniten juuri keväisin, on luonnollista, että kananmunat käytetään esimerkiksi kermavanukkaaseen.

Pyhän Joosefin vanukas valmistetaan ilman uunia. Kerma keitetään kattilassa sakeaksi munankeltuasten ja maissitärkelyksen kanssa ja maustetaan appelsiinilla tai sitruunalla sekä ripauksella kanelia. Kauniin vaaleankeltainen kermavanukas jäähdytetään jääkaapissa korkeareunaisissa, kuumuuden kestävässä keraamisissa annoskylhoissa. Lopuksi jäähtyneiden vanukkaiden päälle sirotellaan sokeria, joka karamellisoidaan vasta juuri ennen tarjoilua kaasupolttimella tai perinteisellä tulessa kuumennettavalla spiraalinmuotoisella raudalla. Kuuma liekki polttaa sokerin, joka kovettuu ruskeaksi rapeaksi pinnaksi. Harvemmin Joosefin kermavanukas kumotaan annoslautaselle. ■

Marja Tanhuanpää

Synsytuksen ruokatoimittaja

UUSI ETU- JA SUKUNIMILAKI ON ENTISTÄ SALLIVAMPI:



Tämän vuoden alusta lähtien vastasyntynyt on voinut saada neljä etunimeä. Sukunimeksi hän saa saman kuin täyssisaruksensa.

KANSAINVÄLISYYS JA YKSILÖLLISYYS OTETAAN PAREMMIN HUOMIOON

Uuden etu- ja sukunimilain keskeinen muutos on, että nyt voi antaa lapselle enintään neljä etunimeä entisen kolmen sijaan sekä kaksi sukunimeä. Laki lisää uudenlaisia vaihtoehtoja avoituvien sukunimeksi. Uutta on myös se, että avoparikin voi ottaa yhteisen sukunimen.

Uusi etu- ja sukunimilaki tuli voimaan 1.1.2019. Se korvaa vanhan nimilain, ja samalla tuli joitakin muutoksia rekisteröityjä parisuheteita koskevaan lakiin. Uutta lakia oli valmisteltu jo jonkin aikaa. Siinä on haluttu ottaa huomioon Suomen kansainvälistyminen, muutokset perherakenteissa sekä ihmisten pyrkimys entistä yksilöllisempään nimenantoon. Lakia valmistellutta valiokuntaa kiinnosti erityisesti sukupuolivähemmistöjen asema, etunimien sukupuolisidonnaisuus sekä sateenkaariperheiden sukunimen määräytyminen. Lakimuutoksen tavoitteena oli ajantasais-
taa laki ja purkaa nimiin liittyviä normeja, mutta myös turvata eri perinteisiin liittyvä nimikäytäntö sekä mahdollistaa nimien rekisteröinnin sähköinen käsittely.

ETUNIMIÄ SAA OLLA ENINTÄÄN NELJÄ

Etunimiä on oltava vähintään yksi, mutta enintään neljä. Jos nimi kirjoitetaan yh-

teen tai yhdysmerkillä, niin se lasketaan yhdeksi nimeksi. Anna-Mari sekä Annamari ovat kumpikin siis yksi nimi. Etunimi ei saa aiheuttaa pahennusta eikä haittaa, eikä se saa olla etunimeksi soveltumaton. Pahennusta aiheuttavia nimiä ovat esimerkiksi kirosanat, vihaa lietsovat ja seksiin liittyvät sanat sekä uskonnolliseen vakaumukseen kielteisellä tavalla liittyvät sanat. Haittaa aiheuttavien nimien kieltämisellä halutaan suojella alaikäisiä. Täysi-ikäinen sellaisen ehkä voi itselleen vaihtaa. Etunimiksi soveltumattomia ovat mm. numerot, yhden kirjaimen pituiset nimet, arvonimet, ammatit ja julkiset instituutiot. Aiemman lain aikana hylättyjä etunimiä ovat olleet esimerkiksi Alcapone, Ammu, Tuoni, Moolok, Varastettu Pieni. Nämä eivät ehkä vielääkään menisi läpi.

Etunimiltä ei enää edellytetä kotimaisen nimikäytännön mukaisuutta. Etunimen on kuitenkin oltava etunimityyppinen ja noudatettava oikeinkirjoitussääntöjä. Mikko ei siis kelpaa nimeksi.

Etunimi ei saa olla sukunimityyppinen.

Pääsääntöisesti etunimien oletetaan olevan vakiintuneita yhdelle sukupuolelle. Tähän on kuitenkin joitakin poikkeuksia. Jos nimi on jo käytössä viidellä elossa olevalla nimensaajan kanssa samaa sukupuolta olevalla, niin sukupuolen vastainen nimi voidaan hyväksyä. Myös jos perheellä on yhteys sellaiseen vieraaseen valtioon, jossa sukupuolen vastaisen nimen antaminen on vakiintunut tapa, niin silloinkin voidaan tehdä poikkeus sukupuolisääntöön.

AVOITUVILLA USEITA VAIHTOEHTOJA SUKUNIMEKSI

Jokaisella on oltava sukunimi. Uuden lain myötä se voi olla myös sukunimiyhdistelmä, joka kirjoitetaan joko erikseen tai väliviivan kanssa yhteen. Sen luovempia vaihtoehtoja yhdistelmänimestä laki ei salli. Yhdysmerkin käytöstä tai käyttämättömyydestä ja sukunimien järjestyksestä on ilmoitettava nimeä valittaessa.

Jos vanhemmilla on sama sukunimi, niin lapsi saa tämän nimen. Jos vanhemmilla on eri sukunimi, mutta lapsella on täyssisar, niin lapsi saa saman sukunimen kuin sisaruksensa. Jos lapsella on vain yksi vanhempi, niin lapsi saa hänen sukunimensä. Muissa tapauksissa lapselle voi antaa jomman kumman vanhemman nimen tai näistä muodostetun sukunimiyhdistelmän. Jos perheellä on kansainvälinen yhteys, niin sukunimi voi olla myös isovanhempien nimistä muodostettu. Sukunimiyhdistelmässä voi olla enintään kaksi sukunimeä.

Laissa on lisätty vaihtoehtoja sille, mikä sukunimen vihkimisen yhteydessä voi ottaa. Pääsääntö on, että molemmat pitävät entisen nimensä, elleivät muuta sovi. Yhteinen nimi voi olla toisen nimi tai mo-

lempien nimien yhdistelmä. Puolisoilla on oltava yhdistelmänimessä nimet samassa järjestyksessä sekä sama ratkaisu yhdysviivan käytöstä tai käyttämättömyydestä. Tämä yhdistelmänimi periytyy sitten mahdollisille yhteisille lapsille. Eli jos Laine ja Lehtinen menevät naimisiin, he voivat molemmat pitää oman nimensä. Tai he voivat tehdä sukunimistään yhdistelmän Laine Lehtinen tai Lehtinen Laine. He voivat myös päättää, että nimien väliin tulee yhdysviiva. Jos toisella tai molemmilla on ennen avioitumista yhdistelmänimi, niin vaihtoehtojen määrä kasvaa eksponentiaalisesti. Yhdistelmänimessä voi silti olla enintään kaksi nimeä.

Vihkimisen yhteydessä ei voi ottaa automaattisesti uutta keksittyä tai ke-

hitettyä sukunimeä, mutta maistraatista voi anoa lupaa tällaiselle. Puolison sukunimen voi ottaa vain puolison suostumuksella. Puoliso ei voi siirtää toiselle omaa sukunimeään, jos itse luopuu siitä. Aiemmalta puolisolta saatua nimeä ei voi siirtää uudelle puolisolle, mutta itse voi säilyttää tämän sukunimen uudelleen avioituessaan. Sukunimivalinnasta on ilmoitettava avioliiton esteiden tutkinnan yhteydessä, ja maistraatti tai seurakunta tutkii, onko valittu sukunimi lainmukainen. Myös avopuolisoilla on mahdollisuus valita yhteinen sukunimi tai yhdistelmä. ■

Päivi Paloranta

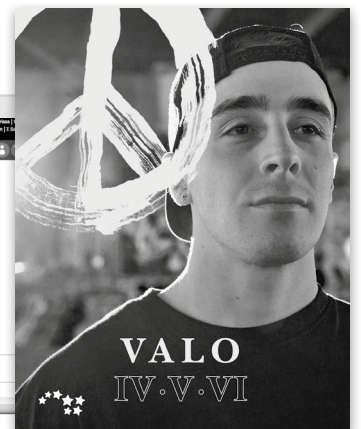
Tiedot perustuvat Tampereen hiippakunnan lakimiesasessori Jorma Juutilaisen luentoon Lahdessa 10.1.2019.



Valo **tukee** opetusta vahvasti

Lukion uskonnon Valo-sarjan kurssikohtaiset digiopetusaineistot sisältävät pedagogiset ideat, havainnollistavat materiaalit, tehtävien ratkaisut ja kurssin digikirjan. Ne ovat veloitukseton käyttäjäetu!

Digikokeet helpottavat arviointia ja tutustuttavat opiskelijat sähköisen yo-kokeen tehtävyytyyppeihin.



Otava
Oppimisen
palvelut

KANSAINVÄLISYYS ON MAHDOLLISUUS PERUSKOULUN USKONNONOPETUKSESSA

Miten kansainvälisyys toteutuu koulunne arjessa? Millainen on uskonnonopetuksen rooli koulunne kansainvälisyyskasvatuksessa?



Uskonnonopetus avaa ovia maailmaan monin tavoin. Se edistää omien uskonnollisten juurien ja kulttuuristen perinteiden tuntemusta sekä auttaa ymmärtämään ja kohtaamaan eri uskontojen, katsomusten ja kulttuurien edustajia. Uskonnonopetus opettaa taitoa lukea maailmaa.

Kansainvälisyystyö ja siihen kuuluvat KV-hankkeet liitetään kouluissa havaintojeni mukaan usein kieltenopettajan työnkuvaan. Yhtä lailla kuuluu vahva kansainvälinen ulottuvuus kuitenkin myös uskonnonopetukseen. Kansainvälisyyden sisällöt tarjoavat monipuolisesti eri aineisiin näkökulmia, joita tässä ajassa on tärkeä pitää esillä.

OPS OHJAA JA KANNUSTAA

Opetussuunnitelman (OPS 2016) mukaan kansainvälisyys on yksi koulun perustehtävistä. Se on OPS-peruste, joka on oltava jokaisen oppilaan saavutettavissa. Kaikilla peruskoululaisilla on oikeus oppia kansainvälisiksi, iloita kielitietoisuudesta, ymmärtää oma paikkansa ja tehtävänsä maailmassa, osata toimia ihmisoikeuksien loukkaamattomuuden puolustajana, ymmärtää kulttuurien moninaisuutta ja rikkautta sekä oppia ekososiaalista sivistystä. Opettaja on globaalikasvattaja.

Uskonnonopetus on erityisellä tavalla tärkeä osa kansainvälisyyskasvatusta. Uskonnon opetussuunnitelman perusteissa tuodaan esille oppiaineen merkitys uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämisen ja uskontojen ja katsomusten monilukutaidon edistämisessä. Opetus on tukemassa oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi kansalaiseksi ja maailmankansalaiseksi. Vuosiluokkien 7–9 tavoitteissa tuodaan kansainvälisyys esille erityisesti seuraavissa tavoitteissa:

T7 "auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä."

T10 "rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla."

Uskonnon sisällöissä kansainvälisyys korostuu erityisesti seuraavissa kohdissa: *S2 Uskontojen maailma: "...uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntaan ja kulttuuriin..."*

S3 Hyvä elämä: "Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa."

Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus."

KANSAINVÄLISYYDEN MALLEJA

Kansainvälisyyskasvatus voi olla kotikansainvälisyyttä, johon liittyen opetukseen otetaan mukaan oman koulun tai kunnan monikulttuurisuus. Eri kulttuurisista ja uskonnollisista taustoista tulevat oppilaat ja koulun henkilökunta sekä seurakunnan ja järjestöjen kautta järjestyneet vierailut voivat esimerkiksi olla mukana tuomassa kulttuureja tutuiksi. Kotikansainvälisyys on vahvasti arvo- ja asennekasvatusta ja ihmisoikeuksien korostamista.

Kotikansainvälisyyteen hyvän kanaan tarjoaa Erasmus in Schools -ohjelma. Koulut voivat kutsua kansainvälisiä opiskelijoita ja vapaaehtoisia opetusvieraikseen jakamaan tietoa omasta kotimaastaan ja sen kulttuurista. Ohjelmaan osallistuminen on maksutonta.

Erityisen hyvä digitaalinen oppimisympäristö maksuttomana vuorovaikutukseen eri puolille maailmaa on eTwinning. Sen kautta on jokaisen opettajan mahdollista verkostoitua eri puolille Eurooppaa ja sen naapurimaita ja rakentaa yhteistyötä haluamissaan oppiaineissa tai muissa si-

sällöissä myös monialaisesti. eTwinningin kautta on mahdollisuus tehdä yhteisiä projekteja eri maiden koulujen – kahden tai useamman koulun – välillä, jakaa oppimisympäristöjä ja pedagogisia käytänteitä ja menetelmiä sekä saada välineitä ammatilliseen kehittymiseen opettajana. Keskeistä työskentelyssä on oppilaiden aktiivinen osallistuminen.

eTwinningin toimivuus on erityisesti siinä, että alusta on paitsi tehty helpoksi - sitä kautta voidaan esimerkiksi toteuttaa hyvinkin pieniä tai suuria projekteja, ja kaikkea siltä väliltä ilman raportointivelvollisuutta muihin tahoihin. eTwinning luo myös helpon väylän kansainväliseen yhteistyöhön maantieteellisestikin syrjäisemmiltä alueilta.

Kansainvälisiin projekteihin tarjoaa erinomaisia mahdollisuuksia myös Erasmus+ -ohjelman täydennyskoulutus- ja yhteistyö/vaihtohankkeen ja Nordplus -ohjelman välityksellä. Nämä hankkeet ovat toimivia erityisesti pidempiaikaisiin, n. 1–3 vuoden projekteihin. Lisäksi myös koulujen yhteistyö paikkakunnan ystävyyskuntien/-kaupunkien kanssa voi avata toimivia yhteishankkeita.

KOKEMUKSIANI KV-TOIMINNASTA USKONNONOPETTAJAN TYÖSSÄ

Työssäni yläkoulun uskonnonopettajana olen saanut olla aktiivisesti mukana luomassa ja edistämässä koulumme KV-toimintaa. Oma mielenkiintoni kansainvälisyyteen on ollut näkyvästi läsnä opettajana toimimisessani jo työurani alusta alkaen, mutta erityisesti viime vuosina se

on ollut entistäkin monimuotoisempaa.

Kotikansainvälisyys on ollut koulusamme tärkeässä roolissa. Kansainvälisten vieraiden kutsumisen lisäksi olemme järjestäneet kahdelle valvontaluokalleni leirikoulumatkoja Kööpenhaminaan ja Berliiniin. Näihin molempiin on sisällytetty uskonnon teemoja mukaan tutustumiskohteissa.

Kaksi vuotta sitten perustimme kahden kieltenopettajan kanssa koulullemme oman KV-tiimin, jonka toiminnassa on ollut mukana myös oppilaita. Tiimin työkuvaan on kuulunut kansainvälisten kouluvieraiden vastaanottaminen ja isännöinti sekä koulun kansainvälisyyskasvatuksen järjestäminen, esimerkiksi erilaiset teemapäivät. Vierailut ovat tuoneet koulun arkeen matalankynnyksen kohtaamisia. Ajatusten vaihto ja keskustelut eri kulttuureista tulevien kanssa ovat parasta kansainvälisyyskasvatusta niin meille opettajille kuin oppilaillekin.

eTwinningiin tutustumisen ja siitä innostumisen kautta olimme Opetushallituksen lähettämänä Suomen edustajina mukana eTwinning -seminaarissa Saksan Münchenissä toukokuussa 2017. Verkostoituminen eri puolilla Eurooppaa työskenteleviin opettajiin sai sieltä hyvän ponnahduksen eteenpäin ja lähdin osaltani luomaan yhteisprojekteja eri maihin. Tätä kautta olen tutustunut puolalaiseen katolilaiseen nunnaan, joka toimii uskonnonopettajana. Olemme tekemässä yhteistyötä tutustuen maittemme uskonnollisuuteen, uskonnollisiin juhlaperinteisiin ja tapoihin.

Ranskalaisen koulun opettajien kanssa meillä on eTwinningin kautta meneillään 8.-luokkien oppilasvaihtohanke. Tähän monialaiseen oppimiskokonaisuuteen liittyen saimme ensin helmi-

kuussa ranskalaiset vieraat luoksemme, ja lähdemme huhtikuussa vastavierailulle Lyonin liepeille. Projektissa yhtenä keskeisenä opiskelusiältönä on uskonnollinen kulttuuri maissamme.

Viime syksynä aloitimme uuden KV-valinnaisainekurssin, joka on pitkinä kaksivuotisena valinnaisena suunnattu 8.luokkalaisille. Saimme siihen mukavan innostuneen 11 oppilaan ryhmän. Kurssin suunnitelmaan kuuluvat eri maanosien kieliin ja kulttuureihin – mm. uskonnollisiin juhlaperinteisiin - tutustuminen, rauhankasvatus, suvaitsevaisuuskasvatus ja vuorovaikutustaidot. Tämä kurssi on yhdistänyt monien oppiaineitten sisältöjä luontevalla tavalla.

KV-työhön liittyen kävin marraskuussa 2017 Pohjola-Nordenin opettajastipendillä tutustumassa norjalaiseen katsomusaineopetukseen Oslon lähellä sijaitsevassa Oppegårdissa, joka on työpaikkakuntani Tuusulan ystävyyskunta. Tämä viikon mittainen ekskursio oli itselleni antoisa. Sain tutustua oppituntien kautta ja opettajien kanssa keskustellen konkreettisesti yhteiseen katsomusaineeseen (KRLE), joka sisältää kristinuskon, muut maailmanuskonnot, elämäkatsomustiedon ja etiikan.

Omat kokemukseni kansainvälisyystoiminnasta ja -kasvatuksesta ovat olleet uskonnonopettajan työtäni ajatellen erittäin antoisia. Uskontojen maailma ja merkityksellisyys avautuvat oppilaille myös uudella tavalla kohtaamisten kautta. KV-toiminta on ehdottomasti rikastuttanut opetusta ja elämää. ■

Elsi Kiviniemi



Markku Kuorilehto arkistossa.

SUVUN HISTORIA AVAA MENNEISYYDEN MONIMUOTOISUUDEN

*"Alakouluikäinen poika istuu halkolaa-
tikon päällä kuunnellen aamupuuroa
keittävän isoäidin kertomuksia omasta
isoisästään, maailman merillä seilanneesta
merimiehestä Aleksander Sjögrenistä,
joka menehtyi viisikymppisenä laivan
upotessa jonnekin Atlantin aaltoihin."*
Näin kuvailee Oulun normaalikoulun lukion
historian, yhteiskuntaopin, uskonnon ja
filosofian lehtori Markku Kuorilehto
hetkeä, jolloin muistaa kiinnostuneensa
menneisyyden ihmisten kohtaloista ja
oman suvun tarinoista. Noiden kertomusten
selvittämisestä tuli hänelle harrastus,
joka Markun omien sanojen mukaan "antoi
hänelle lähes kaiken".

HARRASTUS VIE MUKANAAN JO NUORESTA PITÄEN

Markun harrastus alkoi jo Madetojan musiikkilukion aikaan 16-vuotiaana, kun hän kolmen kaverinsa kanssa lähti hyppyturneilla läheiseen Oulun maakunta-arkistoon asiakirjoja tutkimaan. Tämä kaveriporukka järjestää edelleen leppoisia "keski-ikäisten miesten kokoontumisajoa" harrastuksen parissa. Lukiossa Markku innosti laajemminkin oppilaita sukututkimuksen pariin, kun hän sai rehtorilta luvan pitää aiheesta kerhoa, jossa osallistu-

jia saattoi parhaimmillaan olla reilusti yli kahdenkymmenen. Harrastus innosti jotkut jopa arkistoalan ammattiin, toisille se antoi kipinän sukututkimukseen tai auttoi myöhemmissä opinnoissa.

Tarkkana miehenä Markku pystyy ajoittamaan vakavan sukututkimustyönsä alun päivän tarkkuudella: se tapahtui Oulun maakunta-arkistossa 21.11.1985. Harrastus johti myös aktiiviseen toimintaan Oulun sukututkimusseurassa, jonka puheenjohtajaksi hänet valittiin jo 20-vuotiaana. Seuran lehdessä on ilmestynyt runsas määrä hänen artikkeleitaan niin sukujen vaiheista, sukututkimuksen metodiikasta ja lainsäädännöstä kuin seuran historiasta. Markku on toiminut pitkään myös Suomen Sukututkimusseuran hallituksessa sekä seuran esimiehenä. Tehtävä vaati paljon matkustamista esitelmöitsijänä, juhlapuhujana, asiantuntijana ja edunvalvontatehtävissä muun järjestötyön lisäksi. Sukututkimus- ja vanhojen käsialojen kurssseja hän on pitänyt kymmenittäin. Harrastuksen kautta Markku on verkostoitunut laajasti ja saanut paljon tuttavuuksia ja ystäviä. Jopa Tuula-puoliso "löytyi arkistosta" eli hän toimii arkistotalalla.

Vaikka arkistot ja historia kiinnostivat, ensimmäinen ammatti liittyi kuitenkin mekaaniseen metsäteollisuuteen, jossa Markku toimi monissa tehtävissä. Harrastus kulki kuitenkin vahvasti elämässä mukana ja sen kautta hänet kutsuttiin tutkijaksi muutaman kuukauden projektiin Tampereen yliopistoon selvittämään eräiden perinnöllisten sairauksi-

en founder-populaatioita. Tutkimuksissa pyrittiin etsimään muun muassa tiettyjen sairauksien alueellisia keskittyymiä ja niiden mahdollista yhteyttä perimään ja jäljittämään geenimuunnosta kantavia kantavanhempia. Tuloksia tuli ja lyhyeksi kaavailtu projekti venähti seitsemäksi vuodeksi Tampereen ja Helsingin yliopiston tutkimusryhmissä.

SUKUTUTKIMUSTA OPINNOISSA JA OPETUSTYÖSSÄ

Uranvaihto opetuslalle sekä historian ja teologian opiskelu Oulussa ja Helsingissä kytkeytyivät myös elämäntavaksi muuttuneeseen harrastukseen. Opinnäytetyöt liittyivät sukututkimuksen teemoihin. Esimerkiksi liminkalainen Lithovius-pappissuku, johon sekä Markun että hänen puolisonsa Tuulan suku kytkeytyy monin tavoin, on ollut gradun aiheena. Kirkkohistorian alaan kuuluvan tutkimuksen otsikko oli "Lithovius-pappissuvun palkkaus ja pappilat Limingan pitäjässä 1575–1730" ja perustuu käsinkirjoitettuihin alkuperäislähteisiin. Otsikko paljastaa paljon Markun tutkimusotteesta: helpolla ei ole tarkoitus päästä, vaan asioihin paneudutaan pitkiä kehityskaaria hahmottaen. Ei liene yllätys, että historiaa opiskellessaan hänen ei tarvinnut käydä vanhojen käsialojen kurssia vaan selvitti kurssin näyttötyöllä!

Nykyisessä lehtorin työssään sekä toimiessaan Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan uskonnon ja elä-

mänkatsomustiedon didaktikkona hän voi hyödyntää harrastuksen tuomaa tietoa monin tavoin. Markkua harmittaa, että sukututkijoiden eniten tutkima ajanjakso 1500-luvulta 1700-luvulle on niin marginaalisessa asemassa varsinkin Suomen historian opetuksessa. Sukututkimuksen kautta yleisellä tasolla opeteltaviin ilmiöihin voi kuitenkin tuoda paikallisväriä ja mikrohistorian näkökulman. Autenttista lähdemateriaalia riittää, kun tietää esimerkiksi, mitä digitoituja lähdeaineistoja on helposti netistä saatavissa luokkatyöskentelyyn. Digitoituja lähdeaineistoja pitäisikin Markun mielestä hyödyntää opetuksessa nykyistä tehokkaammin.

LIMINGAN JA OMAN SUVUN HISTORIAA SEKÄ PIENTEN IHMISEN TARINOITA

Markku on havainnut tutkimuksissaan, että vaikka suuret kehityslinjat näyttäsivät johtavan tiettyyn suuntaan, yksittäisen ihmisen kokemukset ja mielipiteet eivät aina noudatakaan sitä suurta kuvaa, jonka vaikkapa oppikirjat antavat. Lähteiden kriittisellä tulkinnalla ja niiden moniäänisyyttä tutkimalla voi saada tapahtumista moni-ilmeisemmän ja kiinnostavamman kuvan. Oman lähiseudun historian tunteminen ja mielenkiinnon he-

rättäminen oman suvun vaiheisiin vaikkapa oman sukunimen taustaa selvittämällä on Markun mielestä tärkeää myös oman identiteetin kehittymiselle. Nykyisin yleistyneet DNA-testit, joilla voi selvittää omaa perimäänsä, eivät Markkua sen sijaan kiinnosta, koska niiden avulla ei pääse kiinni ihmisten elämään ja tahtumiin, toisin kuin historiallisten dokumenttien avulla.

Sukututkimus vaatii järjestelmällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä, itsensä haastamista ja tietysti tietoa muun muassa arkistojen muodostumisesta, viranomaisten toiminnasta, vanhoista käsialoista sekä kielitaitoa. Jotta vire pysyy yllä, Markulla on aina meneillään useita tutkimuskohteita. Jos jossakin tökkii, voi tarttua toiseen haasteeseen. Liminkalaisena paikkakunnan historia on ollut hänellä kestoaiheena. Paikkakunnan pappien ja talonpoikien suhteet ovat kiinnostaneet ja tutkimuksissa Markku on havainnut, että vaikka käräjillä papit ja talonpojat saattoivat selvillä riitojaan, suhteet ovat kuitenkin olleet pääsääntöisesti hyvät. Samat pappissuvut ovat kelvanneet seurakuntalaisille sukupolvesta toiseen ja pappien pojat ovat halunneet jatkaa papin ammatissa. Papisto on pitänyt talonpoikien puolta, kuten 1500-luvulla, kun venäläisten poltettua liminkalaisten taloja kirkkoher-

ra vetosi kuninkaaseen avun saamiseksi. Vaikka menneiden sukupolvien kohta-loihin mahtuu niin iso- kuin pikkuviha ja nälkävuosia, Markulle koskettavimpia ovat olleet tapaukset, joissa pienen ihmisen taidot ja voimavarat eivät ole riittäneet taistelemaan oikeuksistaan valtakoneistoa vastaan.

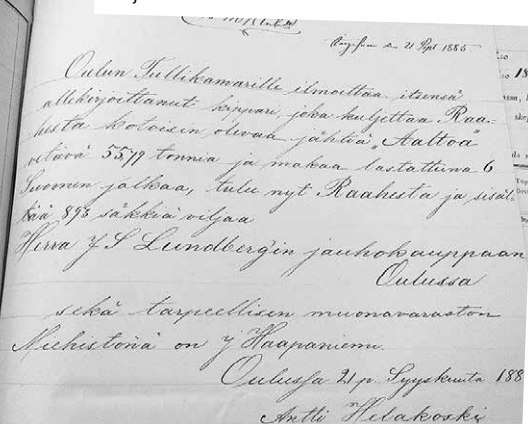
1800-luvulla papisto ja talonpojat olivat yhdessä ajaneet kansakoulujen rakentamista, jotta tytöt ja pojat pääsivät opintielle. Kiistaa oli tullut vain siitä, palkataanko naisopettaja, kuten edistysmielinen kirkkoherra Bergh oli ehdottanut vai miesopettaja, joka olisi ollut konservatiivisempien talonpoikien mieleen. Koulun aloittaminen viivästyti vuodella kiistan vuoksi ja lopulta talonpojat saivat tahtonsa läpi ja miesopettaja palkattiin. Myös oululaisten koulujen perustamisessa liminkalaiset olivat aktiivisia saadakseen lapsilleen mahdollisuuksia jatko-opiskeluun aikana, jolloin maanviljelys ei ollut enää ainoa eikä kannattavin elinkeino. Yhteiskunnallista aktivisuutta ja sivistystä arvostettiin Limingassa. Tätä todistaa Markun mukaan muun muassa se, että Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran jäsenenä ja valtiopäivillä Limingan talonpojilla oli vahva edustus.

Papiston ohella tutkimuksen alla on ollut pitkään myös alussa mainitun iso-



Markku tullikirjojen parissa.

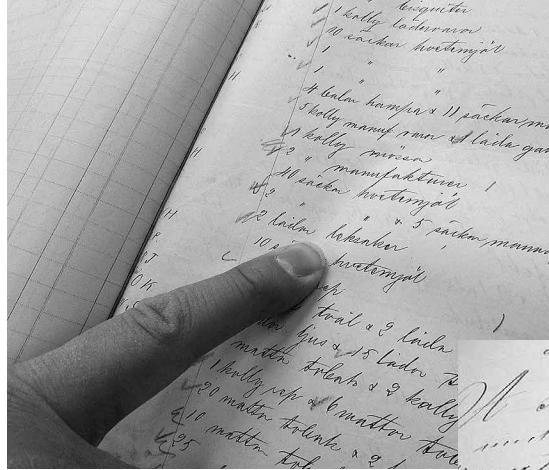
Oulun tullikamarin tulliluettelosta löytyy muun muassa Aaro Hellaakosken isoisän Antti Helakosken (yhdedellä a:lla) selvitys hänen kipparoimansa Aalto-laivan Raahesta Ouluun tuomasta viljalastista.



äidin suku ja siitä on työn alla kirjasarja. On pitänyt selvittää isoäidin isoisan Alexanderin hukkumisaikaa ja sukulaismiesten monia merimatkoja. Hukkumisaikaa selvittämiseen meni 18 vuotta. Norjalaisen purjelaivan hiililasti oli kovassa myrskyssä vettänyt ja alus oli uponnut Saint Lawrencen lahdelta matkallaan Philadelfiasta Quebeciin. Ennen tätä onnettomuutta hän oli ehtinyt kiertää koko maapallon, kuten hänen isänsä Gabriel. Kun miehet olivat merillä, vaimojen vastuulle jäi perheen taloudesta ja lasten kasvatuksesta huolehtiminen. Tämä näkyi muun muassa siinä, että isoisan isoäidillä oli avoin valtakirja yhteiseen omaisuuteen ja oikeus ostaa ja myydä kiinteistöjä miehen ollessa merillä. Suvun merenkävijäperinne on ollut vahva. Suvun merimiehet ovat seikkailleet Etelänapamannerta ja Grönlantia lukuun ottamatta kaikilla mantereilla, mutta eivät aina ole selvinneet takaisin kotiin. Markun mukaan sukuhaudoissa onkin enimmäkseen naisia, mutta ”nyt on Grönlantikin vallattu, sillä serkkuni toimii siellä opettajana”.

MONIA TIEDONHAUN TAPOJA JA PALJON VIREILLÄ OLEVIA PROJEKTEJA

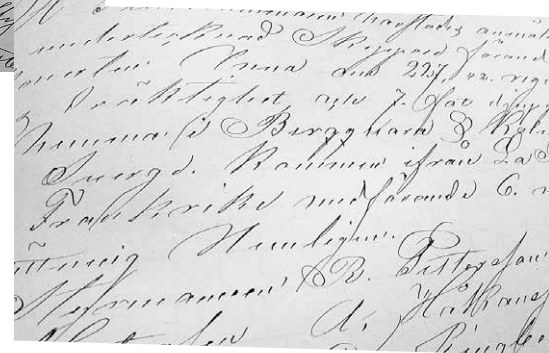
Ennen internet-aikaa tutkimuksen teko on voinut olla hidasta ja haastavaa, mutta vastauksia on silti tullut varsin eksoottisistakin paikoista. Kalkuttalaisen virkamiehen kirjoituskoneesta puuttui kirjaimia, mutta kysytyt asiat selvisivät. Kirjattu kirje Mauritiuksen kansallisarkistosta vahvisti, että mummun isoisan isä oli tosiaan 1840-luvulla käynyt siellä laavaa korjauttamassa. Myös aito pullopostitapaus mahtuu suvun historiaan, kun isoäidin isän merikapteeni lähetti Ranskan edustalla pullopostiviestin vaimolleen Suomeen. Pullo noukittiin merestä Ranskan rannikolla, toimitettiin Venäjän Ranskan konsulille, josta se toimitettiin Olga-vaimolle Ouluun. Kirjeen reitti virkamieheltä toiselle on dokumentoitu; harmi vain, että itse kirje ei ole enää tallessa.



Tulliluettelo kertoo kaupunkiin tuodun kaksi laatikkoa leluja.

Koska merimiehistä on jäänyt välillä vain vähän heitä käsitteleviä kirjallisia lähteitä, täytyy tietoja kaivaa esimerkiksi tullaustiedoista, joihin on merkitty kaikkien kaupunkiin tulleiden laivojen tuomat tullatut tavarat. Oulun tullikamarin asiakirjoja Markku on tutkinut vuodesta 2010 alkaen. Sieltä löytyy tietoja merimiehistä, laivoista ja tullien maksajista eli tavaroiden tilaajista, mutta samalla pääsee tutustumaan kaupunkilaisten kulutustotumuksiin ja elintasoon hyvin konkreettisesti tavalla lakritsipusseista lähtien. Myös kaksi Pietarista sukuun tuotua kanarialintua löytyivät sieltä. Markku kertoo, että merimiehiä tutkiessaan hänen on pitänyt kehittää myös metodia siitä, miten aihetta voi tutkia. Ulkomaisten merimieslähteiden tutkimisesta on artikkeli tulossa.

Kiinnostava aihe on myös vuoden 1918 tapahtumat Pohjois-Pohjanmaalla ja niitä seurannut jännitteinen aikakausi. Markun omassa suvussa tilanne on tutkijalle herkullinen: äidinisä oli kommunisti ja äidinäiti uskonnollisen suojeluskuntalaisperheen tytär. Aatteet elivät perheessä kuitenkin rinnakkain ja kummankin aatteen sanomalehdet tulivat perheen postilaatikkoon. Suomen ensimmäiset kyyditykset tehtiin Markun mukaan Limingasta ja Lumijoelta jo ennen Lapuan liikkeen aktivoitumista, ja hän kertoo tunteneensa henkilökohtaisesti osan syytteessä olleista 40 miehestä. Kansallisarkiston hyllyllä Oulussa odottaa myös arkistokoteloita, joista saattaa löytyä tietoja Markun isoisan vaiheista talvi- ja jatkosodan aikana. Lisäksi työn alla on laaja nimistö- ja väestöhistoriallinen tutkimus Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan rannikkoseudun asutuksen synnystä ennen vuotta 1548. Tutkimus on jatkoa vastaavalle



Kaunista käsialaa tulliluettelon sivulla.

Limingan asutuksen syntyä koskevalle tutkimukselle. Omalla työpaikalla on valmistumassa koulun historiaa esittelevä perinnehuone. Koulun juuret ulottuvat vuonna 1609 perustettuun Oulun pedagogioon. Projektia varten Markku on muun muassa käynyt läpi yli 10 000 sivua alkuperäislähteitä. Perinnehuoneen pitäisi valmistua vielä tänä keväänä.

Miten kaiken tuon ehtii ja jaksaa? Markun oma selitys on, että kun on maalta kotoisin ja yrittäjäperheestä, työn tekeminen on helppoa eikä ole aikaa ihmetelyyn ja valittamiseen. Iltaisin työpäivän ja päivällisen jälkeen on mukavaa uppoutua kirjoittamaan vaikkapa novgorodilaisten hyökkäyksistä Pohjanmaalle. Ja torstaisin on arkistopäivä, koska arkisto on silloin illalla pidempään auki. Kesällä loma-aikana arkistossa on viileää, eikä tarvitse kärsiä helteistä. Aikaa jää, kun ei ole lemmikkejäkään huolehdittavana. Laulaminen ja pianonsoitto sekä reipas hyötyliikunta, kuten kävely opetuspiesteestä toiseen tuovat vaihtelua sisällä istumiseen. Markun sanoin sukututkimus on ”älyllistä lenkkeilyä, josta nautin” ja eteen tuleva ”ongelma ei ole uhka vaan mahdollisuus”!

Teksti ja kuvat:
Päivikki Halla-aho

RELIGIONSPEDAGOGISKA DAGAR MED EN NORDISK TWIST OCH INSPIRERANDE RELIGIONSMÖTEN

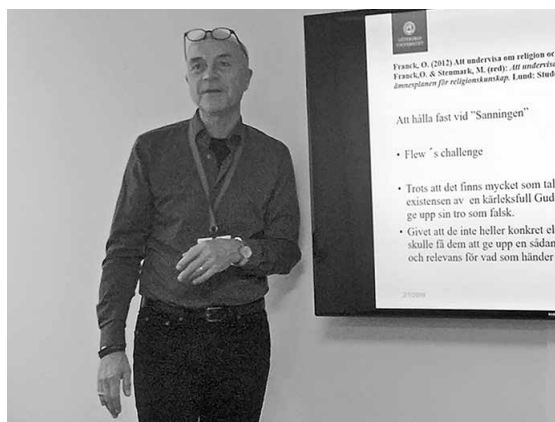
Första februari samlades tio glada religionslärare, ämnesdidaktiker och auskultanter för religionspedagogiska dagar på Kyrkostyrelsen i Helsingfors inför SUOL:s vinterdag i grannkvarteren dagen efter. Ämnesdidaktikern från Göteborgs universitet, Olof Franck inledde sitt Finlandsbesök tillsammans med oss men vi fick också ta del av TD Mia Anderssén-Löfs forskningsrön om radikalism i en judisk kontext samt uppleva ett fint möte med fader Gabriel Salmela i dominikanernas kulturcenter Studium Catholicum. Tidigare under dagen publiceras också den av Kyrkostyrelsen finansierade översättningen av *Utforska rummet* (Tutki tilaa av uskonnonopetus.fi), ett nytt arbetsmaterial för kyrkopedagogik. Maria Björkgren-Vikström från KCSA handledde oss genom dagen som avslutades med en välsmakande middag på restaurang Juuri på Högbergsgatan.

Dagens första föreläsning berörde förhållandet mellan religion och vetenskap i undervisningen. Vi fick bekanta oss

med svenska läroplanens aktuella mål och jämföra dessa med våra egna perspektiv. Olof problematiserade tolkningen av läroplanstexter som han själv har varit med om att bearbeta. Begrepp som tro, kunskap, sanning, erfarenhet och bevis skall inte tas som självklara utan granskas kritiskt och mångsidigt. Även konstruktiv religionskritik berördes i hans föreläsning med både flera filosofiska och praktiska synvinklar. Olofs nya bok om Konstruktiv religionskritik (tillsammans med kollegan Mikael Stenmark) utkommer under vårvintern. Hans föreläsningar om etikundervisningen och workshopen om be-

dömningen i etik behandlas i ett senare nummer av *Synsygus* under året.

Utifrån sin doktorsavhandling (2017) presenterade Mia Anderssén-Löf sin jämförelse mellan de ortodoxjudiska grupperingarna haredi och hardal, dvs. ultraortodoxa judar och religiösa sionister. Perspektivet handlade främst om radikaliseringsmetodologi eftersom båda grupperna har en eskatologisk syn på staten Israel, visserligen två helt motsatta synsätt. Ultraortodoxa judar tar avstånd från staten Israel och väljer en passiv linje i väntan på Guds ingripande i världshistorien medan religiösa sionister ser staten Israels tillblivelse och



Olof Franck



Mia Anderssén-Löf



Studium Catholicum



Fader Gabriel

utveckling som detta Guds ingripande. Mia framförde tre centrala teser om radikalisering: Allt tänkande och handlande går att förstå, allt är inte vad det verkar vara (åtminstone inte bara) och att det handlar om allmänmänskliga sociologiska processer. Vi fick även ta del av tips för att motverka radikaliserings hos ungdomar. Vi (religions)lärare kan förebygga radikalism t.ex. genom nyanserad tolkning och värdefostrand arbete. (Skrubentens ivriga fingrar med i diskussionen på bildens högra sida.)

Efter dagens föreläsningar och aktuell information både från Kyrkostyrelse och SUOL promenerade vi till Riddaregatan för att besöka katolska kulturcentret Studium Catholicum som är tillika ett dominikankloster för två franska och en finsk broder. Finska fader Gabriel tog emot oss i biblioteket och presenterade både histo-

rien bakom kulturcentret, personalen och verksamheten samt svarade beredvilligt på våra frågor om klosterlivet i allmänhet och om dominikanerna i synnerhet. Flera finlandssvenska diplomater och kulturpersonligheter har varit involverade i de tidiga skedena av dominikanernas nyetablering i det självständiga Finland efter ett avbrott på 400 år i lutherdomens spår. Släkten Stenius och tidningsmagnaten Amos Andersson bör åtminstone nämnas i detta sammanhang.

Vi fick också lära oss dominikandräkstens symbolik. Svartbrödernas svarta kappa symboliserar döden för världen, ett avståndstagande från det världsliga, även ett konkret avstånd från familjen under novisiatåret. Den vita kåpan vara bara en kåpa enligt fader Gabriel men ovanpå det bär alla munkar jungfru Marias oskuld och renhet. Bältet har en biblisk anknytning (Joh. 21:18) och rosenkransen runt omkring den har hela 150 trepärlor och skall bes åtminstone en gång om dagen. Huvan, cappuccinon, kan bli både ett minikloster runt munkens huvud eller en biktstol mitt på gatan om så behövs. ■

Text: Tuomas Anttila

Kuvat: Maria Björkgren-Vikström

ja Sabina Mulari

ETIIKKA JA PEDAGOGIIKKA SUOL:n TALVIPÄIVILLÄ

SUOL:n talvipäivät pidettiin tänä vuonna Grundskolan Norsenissa 2.2.2019. Ne alkoivat tuttuun tapaan puheenjohtaja Tuovi Pääkkösen ajankohtaiskatsauksella. Aamulla julkistettiin myös vuoden uskonnonopettaja, joka vuonna 2019 on Päivi Paloranta.

Päivän ensimmäisen asiantuntijavieras oli TT, dosentti Olof Franck, joka työskentelee didaktiikan lehtorina Göteborgin yliopistossa. Hänen englanninkielisen luentonsa aiheena oli ”Ethics education as an arena for the highlighting of the concept of ethical competence: some critical perspectives”. Synsygus palkaa Franckin luentoonsa vielä ensi numerossa.

PsM, opettaja ja oppikirjailija Tiina-Maria Päivänsalon aiheena oli ”Onko aikaa ajatella? – Ajattelun taitojen tukeminen reaaliaineen opetuksessa”. Päivänsalolo oli huolissaan siitä, onko opiskelijoilla aikaa ajatella. Hänen mukaansa aikaa on, mutta rajallisesti ja siksi opettajan on huolellisesti mietittävä mitä laittaa opiskelijansa tekemään.

SUOL:n vuosikokous pidettiin lounaan jälkeen Anna Sauraman toimiessa puheenjohtajana. SUOL:n hallitukseen kuuluvana vuotena kuuluvat Tuovi Pääkkönen, Sabina Mulari, Eija Suokko, Tuomas Anttila, Jussi Ikkala ja Titta Koivukoski. Varajäseniksi valittiin Marko Särkilähti, Päivi Paloranta, Päivi Rohkimainen, Saira Mäkelä, Kiira Veltheim ja Vilma Saari. Opiskelijaedustajana hallituksessa aloittaa Aleksis Enqvist. Vuosikokouksen myötä Lauri Savonen päätti tehtävänsä talous- ja jäsenasioiden hoitajana. Tehtävässä jatkaa Riikka Vuoksenmaa. Vuosikokouksessa muistettiin myös eläkkeelle tänä keväänä siirtyvää opetusneuvos Pekka livosta nimeämällä hänet SUOL:n kunniajäseneksi.

Iltapäivällä jakaannuttiin erilaisiin työpajoihin ja iltajuhlaa vietettiin tänä vuonna Kirkkohallituksessa, jossa meitä isännöivät kansliapäällikkönä vuoden alussa aloittanut Pekka Huokuna sekä Jarmo Kokkonen ja Tuula Vinko. Saimme kuulla Kirkkohallituksen toiminnasta ja materiaalista, jota uskonnonopetuksessa voisi hyödyntää. Pekka livonen piti meille puheen ja Tuovi Pääkkönen haastatteli vuoden uskonnonopettajaa. Hyvän ruoan ja viinin ohella lauloimme myös virsiä, vanhoja tuttuja sekä uusia, joita opettelimme virsikirjan lisävihkosta. ■

Anni Tyrisevä
Kuvat: Veera Lupunen ja Anni Tyrisevä.



Pekka livonen



Olof Franck



Jarmo Kokkonen



Tuula Vinko



Pekka Huokuna

Päivi Paloranta ja Tuovi Pääkkönen



VUODEN USKONNONOPETTAJA PÄIVI PALORANTA USKOO VUORO- VAIKUTUKSEEN

Lapsuuden haaveammattini oli opettaja. Tuo haave pääsi unohtumaan lukioaikoihin mennessä, ehkä koulua oli tullut käytyä siinä vaiheessa ihan tarpeeksi. Aloin opiskella teologiaa, koska se vaikutti mielestäni kiinnostavalta. Vakuutin kaikille vastaantulijoille, ettei minusta tule pappia eikä opettajaa, mutta lopulta minusta tuli kumpikin.



Urani alkua oli repaleinen. Opetusharjoittelun jälkeen olin edelleen epävarma siitä, mitä oikein haluan tehdä. Gradu makasi keskeneräisenä pöytälaatikossa, pari lasta syntyi ja lastenhoidon ohella tein sijaisuuksia sekä tuntiopettajuuksia lahtelaisissa kouluissa. Koulussa työskentely sai minut uskomaan, että opettajuus on minulle sopiva tehtävä. Motivoiduin tekemään graduni loppuun ja valmistumaan. Valmistumiseni jälkeen työskentelin lukuvuoden ajan sijaisena Loviisassa Myllyharjun lukiossa, jonka äidinkielen opettaja havahdutti minut tarkastelemaan opetustani konstruktivismin näkökulmasta.

Loviisasta tieni vei minut Heinolaan Lyseonmäen kouluun ja lukioon. Siellä oli reilu työyhteisö, joka auttoi nuorta opettajaa löytämään selviytymisstrategioita yläkoululaisten kaoottiselta näyttävässä maailmassa. Viihdyin hyvin heinolalaisten parissa, mutta koin jääväni organisaatiomuutoksen jalkoihin. Työni muuttui kahdessa eri rakennuksessa ja instituutiossa työskentelyksi. Vaihdoin koulua jopa kahdesti päivässä. Kymmenen Heinolan vuoden jälkeen hain ja tulin valituksi Hollolan yläasteelle. Hollolassakin olen kokenut raskaan organisaatiomuutoksen sekä sisäilmaongelmien vuoksi neljän vuoden pituisen kauden väistö-

tiloissa. Nykyään olen puolitoista vuotta sitten syntyneen Heinsuon koulun uskonnonlehtori. Olen Hollolan kunnan ainoa vakituinen uskonnon viranhaltija ja työskentelen tässä kunnassa nyt neljäntoista vuotta. Sekä Heinolassa että Hollolassa 99% koulun oppilaista opiskelee evankelis-luterilaista uskontoa.

RYHMÄDYNAMIIKKA RATKAISEE

Valmistumiseni jälkeen suoritin kesäyliopistossa draamapedagogiikan ja ilmaisukasvatuksen approbaturin. En enää muista, mistä keksin sinne ilmoittautua. Kurssilla opin tarkkailemaan luokkatilanteita ryhmädynamiikan näkökulmasta. Aloin ymmärtää, että opettaminen on erityisesti vuorovaikutusta. Tajusin, että jos tuntityöskentely ei suju, niin se johtuu siitä, ettei vuorovaikutus toimi. Vuorovaikutuksen ongelma voi olla joko minun ja luokan välinen tai sitten vika on oppilaiden keskinäisissä väleissä.

Minusta nykyinen opetussuunnitelma korostaa liikaa oppilaiden yksilöllisyyttä ryhmädynamiikan kustannuksella. Minulla, kuten monella muullakin uskonnonopettajalla, on noin viisisataa oppilasta. Tuntuu ahdistavalta ja kohtuuttomalta se yksilöllinen huomioiminen, jota tällä

hetkellä tunnutaan vaativan. Muistan kylä kaikki oppilaani nimeltään ja kasvoiltaan ja joitakin tunnistan myös heidän kirjoitus-tyylistään. En kuitenkaan suostu tekemään kaikille erilaisia koetehtäviä heidän tasonsa mukaan. En suostu myöskään luomaan wilmaan formatiivisen arvioinnin sarakkeita kaikille oppilaille ja klikkailemaan niitä joka tunnin päätteeksi, tai edes joka toisen tunnin. Sen sijaan uskon, että vuorovaikutteisella, ryhmädynamiikaltaan toimivalla tunnilla jokainen oppii asioita, joita on itse valmis ottamaan vastaan.

Samasta syytä en ole ollut kovin innostunut opetuksen digitalisaatiosta. Tietokoneita vastaan minulla ei ole mitään. Olen aloittanut tietokoneurani 80-luvulla veljeni Commodore64:llä. Mutta oppitunneilla haluan keskittyä vuorovaikutukseen. Oppitunnit ovat ainutkertaisia tapahtumia, joissa on kiinnostavaa se, mitä tapahtuu, kun olemme yhdessä koolle. Mieluummin tehdään ryhmä- tai pari-tehtäviä kuin tuijotetaan konetta yksin.

AINA AIKAA KESKUSTELLA

Opetusharjoitteluaikoinani 80-luvun loppulla korostettiin keskustelun tärkeyttä. Harjoitustuntien suunnitelmiin piti sisällyttää keskustelua. Keskustelun vuorosanoja ei sentään tarvinnut tuntisuunnitelmaan kir-

joittaa, mutta tietty aika sille piti varata. Harjoittelijan painajainen oli, miten saada keskustelu käyntiin ja ylläpitää sitä tietty aika.

Edelleenkin arvostan keskustelua, mutta en enää stressaa sen syntymistä. Olen aina valmis keskustelemaan luokan kanssa, jos sellainen syntyy uskonnon sisältöihin liittyvästä aiheesta. Keskustelomme niin kauan, kuin puheenvuorot pysyvät järkevinä. Samoin olen aina valmis vastaamaan oppilaalle, joka kysyy mitä tahansa uskontoon liittyvää, vaikka se ei olisikaan juuri sen tunnin aiheena.

Pyrin siihen, että uskonnon tunneilla on vaihtelevia menetelmiä. Usein saan oppilailta kiittävää palautetta siitä, että oli mukavaa, kun koskaan ei voinut tunnille tullessaan tietää, mitä on edessä. Sen sijaan opettajainhuoneessa olen kuullut erityisopettajien puhuvan, miten tärkeää on, että oppilas tietää etukäteen mitä milläkin tunnilla tehdään ja että tunneilla pitää olla pysyvä struktuuri. En tiedä, kuinka paljon tällaista struktuuria kaipaavat oppilaat kärsivät minun tunneillani. Liiton kunnia-kirjassa minua kehutaan uudistuvaksi. Tämä johtunee siitä, että kun kyllästyn itse omiin juttuihini, joudun keksimään uuden tavan opettaa kyseiset asiat. Minulla on niin paljon rinnakkaisluokkia, että täytyy itse tykätä omista tuntuunitelmissään, jotta niiden uusinnat jaksaa.

Kuluvana lukuvuotena minulla on ollut hyvät työskentelyolosuhteet. Minulla on opetustila, jossa on neljä seinää ympärillä ja saan pitää kaikki tuntini tuossa samassa tilassa. Viime lukuvuoden aikaiseen tilasta toiseen kiertelyyn ja verhojen välissä selviytymiseen verrattuna tämä on todella yllälistä. Ollakseen hyvä opettaja, tarvitsee myös hyvät ulkoiset olosuhteet. Te kaikki, joiden koulua suunnitellaan avoimeksi oppimisympäristöksi, koittakaa pitää puolenne. Koulussamme muut aineenopettajat joutuvat tai pääsevät harjoittamaan yhteisopettajuutta. Ainoana uskonnonopettajana minä saan opettaa yksin. Erityisopettaja on työparini muutamilla, mutta ei kaikilla, sellaisilla ryhmillä, joihin on integroitu erityisoppilaita. Yhteistyö ei silti ole noussut yhteisopettajuiden tasolle asti. Minä huolehdin tuntien

sujumisen, poissaolojen merkitsemisen, kokeiden tekemisen ja korjaamisen sekä arvosanat.

PERUSKOULU ON HIENO KOULU

Monen kadunmiehen mielestä yläkoulussa opettaminen on kamalaa puuhaa. Minusta peruskoulu on hieno koulu. Se on kaiken kansan koulu, joka antaa kaikille samat mahdollisuudet elämän alkulähtökohdist huolimatta. Minä pidän murrosikäisistä. Murrosikä on ihmisen elämässä tärkeä vaihe, jolloin tehdään koko elämän suuntaa vaikuttavia valintoja. Yläkouluvuosina tapahtuu hurja kasvu yhden ihmisen elämässä. Murrosikäiset ovat suoraluontoisia ja rehellisiä palautteessaan eivätkä he ku-

martele kuvia. Kun murrosikäisten luottamuksen saavuttaa, he ovat uskollisia.

Opettaja saa kiitokset usein pieninä murusina. Olen opetellut keräämään niitä muruja talteen, ja niiden voimalla menemään päivän tai viikon tai loppulukukauden eteenpäin. Nyt tämä SUOL:n kiitos on niin iso, että tämän kanssa jaksaa tehdä töitä loppu-uran ajan. Arvostan kovasti tätä vertaispalautetta, jota sain samaa työtä tekeviltä. Olen myös kiitollinen kaikista SUOL:n tasokkaista seminaareista, joiden aiheet ovat aina ajankohtaisia. Erityisen kiitollinen olen SUOL:n loistavista opintomatkoista. En osaa kuvitella, millainen uskonnonopettaja olisin ilman SUOL:a. ■

Päivi Paloranta

Kuva: Veera Lupunen

Ekumeeninen kasvatus ja uskontodialogi

*Millaista
uskonnonlukutaitoa
tarvitaan
maailmalla?*

*Miten edistämme
ekumeenista asennetta
ja dialogitaitoja?*

Seminaari

Perjantaina 22.3.2019 klo 13–16

**Pyhän Henrikin katedraalin seurakuntasalissa,
Pyhän Henrikin aukio 1 A, 00140 Helsinki**

Tilaisuuden avaa SEN:n puheenjohtaja arkkipiispa **Tapio Luoma** ja teemaan johdattelevat alustuksillaan *Yllätyksiä, tulkintoja ja tiedonjanoa - matka suomalaiselta uskonnontunnilta maailmalle* toimittaja **Rita Strömmer** ja *Eurooppalainen politiikka ja ekumenia* FT, entinen europarlamentaarikko **Eija-Riitta Korhola**. Ohjelmassa myös tapausesimerkkejä siitä, miten kouluissa ja seurakunnissa voidaan harjoittaa dialogia.

Tilaisuus on avoin ja maksuton. Kahvitarjoilun vuoksi toivomme ilmoittautumista 15.3. mennessä: marianne.kantonen@ort.fi
Lue lisää: www.ekumenia.fi

Tervetuloa!

Järjestäjä: Suomen Ekumeeninen Neuvosto, Kasvatusasioiden jaosto



SATAKUNNAN KERHON RAUMAN OPINTOMATKA

On harmaa loskainen talvipäivä torstaina 29.11. Seison puolen päivän aikaan Ulvilan kirjaston edessä ja odottelen kyytiä. Minulta jää yksi tunti pitämättä, mutta sen hoitaa kollega otona. Kerhollamme on koulutusiltapäivä Raumalla. Koulutusta on suunniteltu yhdessä, mutta puheenjohtajamme Anne Laato on hoitanut käytännön järjestelyt. SUOL on antanut rahoitusta. Kaikki on valmista, joten kokka kohti Raumaa. Meitä osallistujia on sen verran vähän, että menemme bussin sijaan omalla kyydillä. Ulvilasta, Porista ja Nakkilasta meitä lähtee puheenjohtaja Anne, sihteeri Seppo Koivisto ja entinen puheenjohtaja Vesa Nisinen. Seuraamme liittyvät Raumalla entinen sihteeri Sanni Hautero ja kouluttajamme lehtori Marja Tanhuanpää. Rauma on Porin suunnalta kivenheiton päässä, joten eipä aikaakaan, kun Rauman citysilhuetti nousee edessämme. Aluksi suuntaamme vanhaan Raumaan.

Vanha Rauma on kautta koko Suomen tunnettu vanha kaupunkimiljö. Se on pohjoismaiden laajin yhtenäisenä säilynyt puukaupunkialue ja se merkittiin UNESCON maailmanperintöluetteloon 1991. Kaikki uskonnonopettajat tietävät myös sen, että Raumalla on perinteikäs keskiaikainen fransiskaanihistoria. Siltä ajalta siellä on vieläkin keskiaikainen kirkko pystyssä. ”Kyl Raum o ain Raum” sanotaan. Jotkut ovat sitä mieltä, että kaikki länsirannikon ihmiset ovat omaa lajiaan suomalaisia ja siellä vielä eri kaupunkienkin asukkaat ovat omine omituisuuksineen kaukana toisistaan. Tämä näkyy esimerkiksi niissä omituisissa urheilukarnevaaleissa, joissa kaupunkien jääkiekkogladiattorit ottavat yhteen liigan kamppailuissa. Niistä pipaloista on leikki kaukana. Mutta palataan asiaan: Kaikkien suolet kurnivat, joten ensin tarvitsemme mahan täytettä. Vanhan



Rauman merimieskirkolla. Eija Tuorila opastaa.

Rauman kupeessa on idyllinen kellarivintola, jossa lähes keskiaikaisessa tunnelmassa nautiskelemme hyvät lounaat.

Sen jälkeen käännämme nokan kohti suolaisena tuoksuvaa satamaa. Kaikissa länsirannikon isoissa kaupungeissa on merkittävää satama- tai laivateollisuutta ja rahti- tai matkustajaliikennöintiä. Rauman satamassa kohtaamme yhden kirkon toimintamuodon. Siellä on nimittäin Suomen Merimieskirkon toimipiste. Rauman lisäksi niitä on seitsemässä muussa Suomen satamassa. Satamassa keltaisen talon pihalla meitä tervehtii valtava laivan ankkuri ja siitä arvaamme, että tuossa täytyy olla järjestön toimipiste. Pihalla on punainen pakettiauto, jossa lukee ”Seamen’s Mission. Port of Rauma”. Ovi avautuu ja meitä tervehtii hymyilevä satamakuraattori Eija Tuorila. Menemme sisään ja saamme heti vastaamme hyvät kirkkokahvit kakkuineen. Eija kertoilee samalla vuolaasti merimieskirkon toiminnasta. Saamme rautaisannoksen kirkon toiminnasta merimiesten parissa: keskustelemista, auttamista, yhdessäoloa... Nettisivuilla kerrotaan palveluista: ”Puhe- linpalvelut, kanttiini ja myymälä, lukusali, satelliitti-tv, internet sekä kuljetuspalvelut ja retket sopimuksen mukaan.” Ennen lähtöä tyhjennämme lompakkomme merimieskirkon myymälässä. Sieltä tarttuu kouraan monenlaista härpäkettä.

Sitten nokka ympäri, takaisin Rauman keskustaan ja jälleen vanhaan kaupunkiin. Lähellä keskiaikaista pyhän ristin

Selfie koulutukseen osallistujista.

kirkkoa sijaitsee vanhassa puutalossa ortodoksinen Pyhän Nikolaoksen rukoushuone. Ulkoapäin ei saattaisi arvata, mitä talo kätkee sisäänsä, ellei sattuisi katsomaan katolle, jolla komeilee valtava puinen ortodoksiristi. Sisään vaan ja heti eteemme aukeaa idyllinen suorakaiteen muotoinen kirkkotila, jonka seiniä koristavat lukuisat ikonit. Niitä on sekä uusia että vanhoja. Seurakunnan jäsen Ulla Raula on tullut paikalle kertomaan kirkon historiasta ja nykypäivästä. Käy ilmi, että puutalo juontaa juurensa jopa 1600-luvulta, mutta rukoushuone on peräisin vuodelta 1955. Ikonostaasin ikonit ovat peräisin Turun sotilaskirkosta ja rukoushuone kuuluu Turun ortodoksisen seurakuntaan. Raumalla on kuulemma yli kaksisataa jäsentä ortodoksisessa seurakunnassa. Pappi tulee noin kerran kuukaudessa pitämään vigilian ja liturgian. Ulla avaa ikonostaasin oven ja pääsemme ovelta katselemaan alttarihuonetta. Kännykkäkamerat räpsivät kuvia.

Ortodoksisen rukoushuoneen toisessa päädyssä ovien takana sijaitsee keittiö. Siellä on koulutusiltapäivämme viimeisin, mutta myös pitkäkestoinen, rupeama. Kouluttajamme Marja käärii hihat ylös ja ryhdymme kaikki muutkin hommiin. Iltapäivä nimittäin huipentuu keskiaikaiseen mässäilyyn. Marja on perehtynyt menneiden aikojen kristilliseen ruokaperinteeseen ja on kirjoittanut aiheesta kirjan ”Taivaallista mannaa”. Sieltä on valittu kokattavaksi pari tuhtia artikkelia:

valmistamme alusta pitäen Pyhän Jaakobin tortun ja Hildegard Bingeniläisen pikkuleipiä. Keittiössä vallitsee iloisen toimelias tunnelma ja täysi tasa-arvo. Seppo pukee kukkaesiliinan ylleen ja ei muuta kuin taikinan vääntöön. Raaka-aineissa ei kursailla. Sokeria ja voita ja kananmunia kuluu ja valmiissa tuotteissa se myös tuntuu. Emme voi muuta kuin todeta, että ehtaa on kama. Torttu tekee kauppansa ja pikkuleivät lentävät huiviin. Tule oikein sellainen keskiaikainen tuhti olo. Luostareissa palan painikkeeksi olisi varmaan vielä kumottu pari litraa olutta, mutta me tyydymme vain hyvään kahviin ja rooibokseen. Marja on tuonut mukanaan useita kappaleita kirjaansa ja ne ostetaan käsistä. Nyt meillä kaikilla on mahdollisuus kotosalla valmistaa aitoja kristillisiä perinneruokia. Ehkä niitä voisi kiikuttaa kouluunkin maistaisiksi.

Ilta on jo pitkällä, keittiö siivotaan, ihmisiä hyvästellään ja kiitellään ja lopulta pienoinen kolmikkomme suunnistaa läpi kuran ja pimeyden kasitiellä kohti Porria, Nakkilaa ja Ulvilaa. Anne ajaa ja me miehet pidämme seuraa. Muistelemme kaikkea kokemaamme. Repussa on Hildegardin pikkuleipiä tuliaisina kotiin. Oli antoisa ja mukava koulutusiltapäivä. Hienoa, kun liitto antaa rahoitusta ja tukea näihin paikallisiin koulutuksiin. ■

Teksti ja kuvat:
Vesa Nissinen

Anne Laato valmistaa Hildegardin voileipiä.



UUSI TALOUDENHOITAJA ESITTÄYTYY

HEI, OLEN RIIKKA VUOKSENMAA, 25-vuotias teologian opiskelija Helsingin Munkivuoresta. Aloitin jäsen- ja talousasioiden hoitajana tämän vuoden alusta korvaten tehtävää pitkään hoitaneen Laurin. Minut tavoittaa kuitenkin tuttuun tapaan sähköpostiosoitteesta talous@suol.fi, jos esimerkiksi omista maksuista on kysyttävää tai haluaa päivittää omat osoitetietonsa ajan tasalle.

Pomppasin taloudenhoitajan paikalle hieman ulkopuolisena, sillä aikaisemmin olen ollut SUOL:ssa varsin nukkuvaa jäsenä. Tehtävä houkutti minut kuitenkin pariinsa, koska kaikenlainen organisointi ja asioiden selkeäksi pukeminen on aina miellyttänyt minua kovasti. Tällä hetkellä työskentelen päivätyönäni erilaisten vuokranmaksuun liittyvien ongelmien parissa. Voinkin paljastaa olevani erinomaisen taitava maksu-kehotusten lähettelijä – joskin toivon, että tämä on taito, jota en SUOL:ssa joudu hyödyntämään!

Uskonnonopetuksen kentällä tapahtuu paljon etenkin nyt, ja esimerkiksi pienryhmäisten uskontojen opetuksen tilanne on erittäin mielenkiintoinen. Myös liiton aktiivinen FB-ryhmä on ollut erinomainen keino pitää itseään ajan tasalla uskontojen maailman tapahtumista nykypäivänä – opinnoissani kun keskityn ennen kaikkea myöhäisantiikin aikoihin. Uskonkin, että SUOL:ssa toimiminen antaa arvokasta perspektiiviä uskonnonopetuksen maailman ymmärtämiseen.

Ala-asteikäisenä siskoni ilmoitti minulle, että olen vanha, tylsä ja en ollenkaan lystikäs, mikä tietysti lämmittää sydäntäni ja pitää paikkansa yhä näin kymmenen vuotta myöhemmin. Pidän kissoista, saippuakuplista ja peitonmutkasta, Joonaa ja valaskala-aiheisista mosaiikeista sekä hyvästä ruuasta. Ihmisenä olen rauhallinen, pragmaattinen realisti, ja elämänasenteeni voi tiivistää kätevästi kotikokki.netin risotto-ohjeen äkeään, anonyymiin kriittikkiin: "Tee se kunnolla ja käytä järkeä!!!"

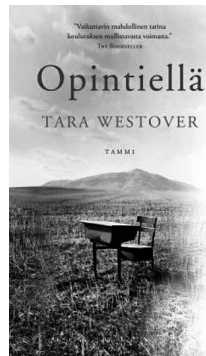
Sanasta taloudenhoitaja minulle tulee mieleen ensimmäisenä Downton Abbeyn Mrs Hughes, arvokas vanha matrona, joka on aina ajan tasalla kartanon tapahtumista ja läsnä koko talon vaelle. Toivon luonnollisesti, että SUOL:n taloudenhoitajan tehtävää hoitaessani pääsisin edes lähelle tämän fiktiivisen esikuvani tasoa! ■



TIETÄMÄTTÖMYYDEN TUHKASTA NOUSSUT

TARA WESTOVER:

**Opintiellä – Muistelma (Educated)
suomentaja Tero Valkonen. Tammi 2018.**



Amerikkalaisen Tara Westoverin (synt. 1986) kirja kertoo hänen lapsuus- ja nuoruusajankansa selviytymistarinan. *Opintiellä* kertoo, miten elämä muuttuu koulutuksen myötä. Sen ansiosta Tara on hengissä ja nousee syvästä tietämättömyydestä ja valhemaailmasta omin voimin tuskallisen tien kautta.

MORMONISMIAKO?

Painotan, että kirja kertoo 2000-luvun taitteesta, vaikka siitä tihkuvan tietämättömyyden ja asenneilmapiirin perusteella voisi kuvitella muuta. Westover huomauttaa, että teos ei kerro mormonismista, eikä mistään uskonnosta.

LAPSUUS

Tara kasvaa kuopuksena seitsenlapsisessa katraassa Idahon vuorilla. Mormoniperhettä johtaa tyrannimainen isä, jonka mielestä useimmat mormonit ovat harhaoppisia. Merkkejä tästä ovat muun muassa väärä pukeutuminen ja käytöstavat, kuten käsien pesu wc-käynnin jälkeen.

Isä luotsaa erehtymättömän mormonipapin itsevaltaisella otteella perhettä ja romuttamobisnestä. Selviää, että isällä on jonkinlainen mielenterveysongelma.

Pikkulapsen elämään kuuluu myös ihanteellisia hetkiä maaseudun idyllissä, jossa leikkikaverit löytyvät omasta perheestä ja kaikki uurastavat yhdessä. Iltaisin kuunnellaan isän uskonnollisia opetuksia ja käydään mormonien kokouksissa.

SELVIYDY TAI TUHOUDU

Survivalistisesti elävä perhe odottaa maailmanloppua ja yhteiskunnan romahdusta.

Viranomaiset ovat vihollisia. Siksi lasten syntymä ei ilmoiteta, heitä ei rokoteta, eivätkä he ole virallisesti olemassa. Lääketieteen apua ei käytetä, eikä kouluja käydä.

"Mary opetti koulussa terveystietoa, mistä isä sanoi, että sen paremmin ai-vopesty ei ihminen voi olla: työskennellä sekä lääketieteen että hallituksen leivissä."

Autoja ei katsasteta eikä vakuuteta, jotta tietojärjestelmiin ei jää merkintöjä. Turvavöiden käyttö on hallituksen salajuoni. Maahan haudataan polttoainetta, aseita, arvometalleja sekä ruokaa selviytymistä varten. Äiti painostetaan opettelemaan laitton puoskarikätilön taito. Lääkkeiden syömisestä uskotaan saavan epämuodostumia.

"Äiti sanoi aina, että lääkärin lääkkeet ovat omanlaistaan myrkyä, joka ei lähde ruumiista koskaan vaan mädättää hitaasti sisältä koko loppuelämän."

Lapset raatavat isänsä romuttamolla vaarallisia töitä, sillä paperitiedolla ei tee mitään. Äiti hoitaa homeopatiallaan ja energiahoidoillaan perheen lukuisia vammoja ja vaurioita.

Äiti pitää kotikoulua sen verran, että lapset oppivat auttavasti lukemaan. Isä saarnaa. Kotikoulu hylkää perusopetuksen oppiaineet. Lapsille opetetaan niiden sijaan homeopatiaa ja mormonien tekstejä.

"Otin alkuperäispullosta viisitoista tip-paa... ja tiputin ne pieneen pulloon, jossa oli tislattua vettä. Sitten muodostin etusormesta ja peukalosta ympyrän, jonka läpi pullon työnsin." Näin Tara oppi energisoimaan nesteet.

NUORUUS

Murrosiässä Tara joutuu arvostelun ja väkivaltaisten kurinpitotoimien kohteeksi. Esimerkiksi naisten pukeutumisessa vain

kädet ja jalkaterät saavat näkyä, muun tulla olla peitettynä. Silmittömältä väkivallalta häntä puolusti vain yksi veli, jos sattui paikalle.

Lopulta Tara matkii veljeään ja opiskelee isoäitinsä luona itse apunaan koulu-kirjat. Hän läpäisee 17-vuotiaana kokeen ja pääsee Utahin Brigham Youngin (mormoni)yliopistoon. Siellä hän kohtaa tietämättömyytensä niin paljastavasti, että se käy shokkihoidosta. Hän asuu mormonikimppakämpässä ja oppii muun muassa pesemään kätsensä wc-käynnin jälkeen.

Isä: *"Hän (= Herra) on tyytymätön. Siinä olet hylännyt hänen siunauksensa ja alkanut huorata ihmistiedon perään. ..."*

Yliopistolla Taraa tukevat opettajat. Hän saa stipendin Cambridgen yliopistoon ja valmistuu vuonna 2014 filosofian tohtoriksi pääaineenaan historia.

"Ajattelin Joseph Smithiä, jolla oli ollut peräti neljäkymmentä vaimoa. Brigham Youngilla oli 55 vaimoa ja 56 lasta. Kirkko luopui moniavioisuuden maallisesta käytännöstä 1890, mutta itse oppia ei ollut kumottu. Minulle oli opetettu, että Jumala palauttaisi moniavioisuuden ennen pitkää ja että minä olisin tuonpuoleisessa yksi monista vaimoista."

LOPUKSI

USA:ssa kotikoulua käy kaksi miljoonaa lasta. Valvotaanko kotiopetusta? Vuonna 2018 Kaliforniassa uutisoitiin 13 lapsisen perheen kotikoulutilanne: lapset olivat nälkiintyneitä ja osaa pidettiin kahleissa.

Tara Westoverin tarina on esimerkki, että koulutuksella on ratkaiseva merkitys yksilön kasvaessa itsenäisesti ajattelevaksi ihmiseksi. Barack Obamakin suosittelee kirjaa luettavaksi ja meidän opettajien on hyvä muistaa aika ajoin, kuinka tärkeää työtä teemme. ■

Jaana Lehtiö

Linnajoen koulun uskonnon lehtori ja apulaisrehtori, Porvoo Kirjailija

KOULUJEN MONET KIELET JA USKONNOT -HANKKEEN TULOKSET ON JULKAISTU

Kuten koulumaailmassa melko yleisesti tiedetään, vähemmistöuskontojen ja elämänkatsomustiedon opetukseen liittyy erilaisia opetuksen järjestämistä ja pätevien opettajien rekrytoimista koskevia haasteita. Saman tyyppiset ja ehkä jopa suuremmat haasteet koskevat myös suomi- ja ruotsi toisena kielenä -opetusta sekä vähemmistöäidinkielten opetusta. Koulujen monet kielet ja uskonnot (KUSKI) -hanke on kartoittanut tilannetta suomalaisen koulutuksen kentällä ja antaa suosituksia nykyisiin ja tulevaisuuden tarpeisiin varautumiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön tilaama ja Helsingin yliopiston toteuttama hanke julkaistiin 24. tammikuuta.

KUSKI-HANKKEEN TAVOITE JA TOTEUTUS

KUSKI-hanke toteutettiin 1.3.2017–31.12.2019 välisenä aikana. Sen tavoitteena on ollut selvittää vähemmistökielten ja -uskontojen sekä suomi- ja ruotsi toisena kielenä -opetuksen tilannetta kaikilla eri koulutusasteilla eri puolilla Suomea. Hankkeessa tavoiteltiin ajantasaista tutkimustietoa edellä mainittujen opettajien opetuksen nykytilasta, resursseista ja tulevaisuudennäkymistä. Hanke antaa myös suosituksia, jotta ilmi tulleisiin haasteisiin ja puutteisiin sekä tulevaisuuden tarpeisiin reagoitaisiin tarkoituksenmukaisella tavalla sekä koulutuksen järjestämisessä, opettajankoulutuksessa että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

KUSKI-hankkeen tiedonhankinta perustui kyselyihin, jotka kohdennettiin varhaiskasvatukseen, esiopetukseen ja pe-

rusopetuksen opetuksenjärjestäjille, ammattikoulujen ja lukioiden rehtoreille, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opettajankoulutusyksiköille ja keskeisimmille täydennyskoulutuksen järjestäjille. Kyselyn vastausprosentti vaihteli aloittain ammattikoulujen 14 %:sta opettajankoulutuksen 100 %:iin. Professori Liisa Tainion ja professori Arto Kallioniemen toimittamassa KUSKI-hankkeen raportissa todetaan, että ”vaikka joillain koulutusasteilla olisi voinut toivoa suurempaa vastausprosenttia, saatiin kyselyssä runsaasti tietoa eri koulutusasteiden tilanteesta ja tarpeista”.

Tässä tekstissä nostan esiin ensisijaisesti muutamia raportissa esiin tulleita uskonnonopetukseen, elämänkatsomustietoon ja katsomuskasvatukseen liittyviä haasteita, joissa voi olla suuria kuntakohtaisia ja alueellisia eroja. Suurissa kaupungeissa ja Etelä-Suomessa monikulttuurisuus ilmenee sekä kielten että katsomusten runsautena. Pienemmillä ja maaseutumaisilla paikkakunnilla kielten ja katsomusten moninaisuus on vähäisempää eikä vähemmistökieliä tai -uskontoja välttämättä ole ollenkaan.

VARHAISKASVATUKSESSA JA ESIOPETUKSESSA KAIVATAAN TIETOA KATSOMUSKASVATUKSEEN

Katsomuskasvatusta kuuluu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Varhaiskasvatukseen kentällä kaivataan lisää tietoa, mitä katsomuskasvatusta on ja miten sitä tulisi arjessa toteuttaa. Esimerkiksi islamin tuntemusta kaivataan, samoin ymmärrystä uskontoon liittyvistä ruokasäännöistä. Ky-



KUSKI-hankkeen julkaisu-ilta pidettiin Helsingin yliopiston kasvatustieteellisessä tiedekunnassa. Opetusneuvos Armi Mikkola Opetushallituksesta käytti avauspuheenvuoron.

selyn vastausten perusteella kristillisten seurakuntien kanssa tehdään yhteistyötä, mutta muiden uskonnollisten yhteisöjen kanssa ei. Uskontoon ja katsomukseen liittyvistä kysymyksistä keskustellaan myös yhteistyössä huoltajien kanssa.

KUSKI-hanke suosittelee, että kulttuurien ja uskontojen kohtaamisesta sekä suurimmista vähemmistöuskonnoista annettaisiin lisää tietoa. Varhaiskasvatussuunnitelmia tulisi täsmentää ja tarkentaa katsomuskasvatukseen osalta. Niihin ja muihin kasvatusta ohjaaviin asiakirjoihin tulisi laatia käytännön ohjeistus siitä, mikä on sellaista katsomuskasvatuksellista toimintaa, johon kaikki voivat osallistua ja millaista korvaavaa toimintaa järjestetään niille, jotka eivät osallistu.

PERUSOPETUKSESSA VÄHEMMISTÖUSKONTOJEN JA ELÄMÄNKATSOMUSTIEDON OPETTAJIEN MUODOLLISSA PÄTEVYYDESSÄ ON PUUTTEITA

KUSKI-hankkeen kyselyyn vastanneista kaikki ilmoittivat oman kuntansa tarjoavan evankelisluterilaisesta uskonnonopetusta. Yli 70 % vastaajien kunnista tarjosi myös elämänkatsomustiedon ja ortodoksisen uskonnon opetusta. Kyselyyn vastanneista islamia opetettiin 24 kunnassa ja katolista uskontoa 17 kunnassa. Muutamassa kunnassa tarjottiin bahá'í ja krishna-uskonnon opetusta. Evankelisluterilaisen us-

konnon opetusryhmien koot ovat suuria, usein yli 21 oppilasta, ja muissa katsomusaineissa ryhmäkoot olivat usein pieniä.

Kyselyn valossa lähes kaikki evankelisluterilaisen uskonnon opettajat olivat päteviä. Katolisen uskonnon opettajista päteviä oli yli puolet, ortodoksisen ja islamin uskonnon opettajista hieman vähemmän ja pienimpien uskontojen opettajista erityisen vähän. Useissa kunnissa kelpoisten islamin opettajien puute koettiin suurimmaksi ongelmaksi.

KUSKI-hanke suosittaa huolehtimaan siitä, että kaikki katsomusaineiden opettajat ovat kelpoisia tehtäväänsä. Tämän lisäksi ehdotetaan, että kuntien välistä yhteistyötä edistettäisiin ja tutkittaisiin (perusopetuslain sallimissa puitteissa) mahdollisuuksia etä- ja verkko-opetukseen, vaikka hyvän kasvokkain tapahtuvan opetuksen tulee olla ensisijainen vaihtoehto.

KUSKI-hanke suosittaa myös katsomusaineiden opetuksen valtakunnallista kehittämistä. Tätä varten tulisi varata määrärahoja sekä perustaa työryhmä, jonka tehtävä olisi suunnitella ja pohtia eri katsomusaineiden sisältöjä yhdistäviä kursseja.

VALMISTAVASSA JA AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA KATSOMUSOPETUKSELLA EI NYKYISELLÄÄN OLE MERKITTÄVÄÄ ROOLIA

Valmistava opetus on hyödyksi vasta maahan muuttaneelle lapselle tai nuorelle, mutta subjektiivinen oikeus se ei ole, eikä kuntien ole pakko sitä tarjota. Se kes-

tää yleensä 900-1000 tuntia, mutta oppilaan on mahdollista siirtyä aikaisemminkin yleiseen opetukseen. Valmistavassa opetuksessa pyritään huomioimaan oppilaiden lähtötaso ja erilaiset valmiudet sekä räätälöimään opetusta sen mukaan. Valmistavan opetuksen opetussuunnitelmassa kielenopetuksella on keskeinen rooli, mutta uskontoa tai katsomusopinnoista ei mainita.

Myöskään ammatillisessa koulutuksessa katsomusopetusta ei näytä paljoa olevan. Ammatillisten tutkintojen yhteisiin osiin sitä ei sisälly. KUSKI-hankkeen suositus on, että ammatillisen koulutuksen järjestäjien tulee ottaa huomioon katsomusaineiden opetuksen tärkeys. Olisi kehittävä keinoja, joilla eri uskontojen ja katsomusten kohtaamista ja dialogia käsiteltäisiin kaikkien opiskelijoiden opinnoissa.

LUKIOIDEN REHTORIT TOIVOVAT YHTEISTÄ KATSOMUSAINETTA

Lukioiden katsomusaineiden opettajien kelpoisuus näyttää olevan samansuuntaista kuin peruskoulussa. Pätevien opettajien tarvetta on elämäntutkimustiedossa, vähemmistöuskunnoissa ja erityisesti islamissa. Kyselyn valossa opetusjärjestelyjen haasteita ovat myös opetusryhmien koko ja paikoin epätasa-arvoinen asema, kun kaikille katsomusaineille ei ole voitu tarjota kurssimuotoista opetusta. Tällöin opiskelijat joutuvat tekemään itsenäisiä suorituksia ja verkkokursseja. Kun lukioiden rehtoreilta kysyttiin näkemyksiä katsomusopetuksen järjestämisestä tulevaisuudessa oli vastaajajoukolla erilaisia

näkemyksiä opetuksen toteuttamisesta, mutta valtaosa kannatti lukioon kaikille yhteistä katsomusopetusta.

KUSKI-hanke suosittelee valtakunnallista lukion (kuten perusopetuksenkin) katsomusaineiden opetuksen kehittämistä. Lukioon tulisi suunnitella yhteisiä kursseja eri katsomusaineisiin sekä tarkastella ja tutkia myös laajemmin ja perusteellisemmin yhteisen katsomusaineen mahdollisuutta. Myös etä- ja verkko-opetuksen mahdollisuuksia tulisi tutkia tarkemmin.

USKONNON JA KATSOMUKSEN DIDAKTIikkaan SEKÄ MONINAISUUDEN KOHTAAMISEEN KAIVATAAN LISÄRESURSSIA Opettajakoulutuksessa

Opettajankoulutusta annetaan Suomessa 11 yliopistollisessa yksikössä. Uskonnon ja katsomuksen didaktiikan opetukseen suunnatut henkilöresurssit ovat vähäiset. Useissa yksiköissä ei ole yhtään alan tehtävää. KUSKI-kyselyn perusteella opetusharjoittelut nähtiin keskeisenä koulutuksen muotona uskonnon ja katsomuksen didaktiikkaan tutustumisessa, mutta siihen ei ollut yksiköissä riittäviä mahdollisuuksia. Uskontojen ja katsomusten käsittelyn ei nähty liittyvän pelkästään niiden didaktiikkaan ja opetukseen vaan laajemmin oppilaitosten toimintaan. Uskontojen ja katsomusten lisääntyminen ja näkyminen suomalaisessa yhteiskunnassa edellyttäisi, että opettajakoulutus antaisi perusteellisia valmiuksia niiden kohtaamiseen laajassa kasvatustieteellisessä kontekstissa.

Ammatillisen opettajakoulutuksen KUSKI-kyselyissä tuli esiin kielten ja katsomusten moninaisuus osana laajempaa moninaisuusteemaa. Raportin mukaan "vastauksista syntyi vaikutelma, että opettajilla ja ohjaajilla oletetaan olevan valmiuksia ja työkaluja kielten ja katsomusten moninaisuuteen liittyvien kysymysten ja tilanteiden käsittelyyn



KUSKI-hankkeen raportti luovutettiin Opetushallituksen kansliapäällikkö Anita Lehiköiselle, joka on kuvassa oikealla. Kuvassa myös professorit Liisa Tainio ja Arto Kallioniemi.

opiskelijoiden kanssa ilman, että heille tietoisesti tarjotaan ohjausta. Valmiiden toimintamallien puuttuminen saattaakin olla osaamisperustaisuuden ja ohjauksen henkilökohtaisuuden haaste.” Tämä ohjauksen puute tulisi raportin suosituksen mukaan korjata.

Yliopistollisen opettajakoulutuksen osalta KUSKI-hankkeen raportissa ehdotetaan, että opettajankoulutusyksiköissä tulisi lisätä opiskelijoiden tietoisuutta uskonnoista ja katsomuksista. Pienryhmäuskontojen kehittämiseen ehdotetaan keskittämistä ja digitalisoituvan yliopistopedagogiikan hyödyntämistä niiden didaktiikan opetuksessa. Katsomusaineiden didaktiikan kasvattamista opettajankoulutusyksiköissä ehdotetaan myös siten, että kussakin opettajankoulutusyksikössä olisi vähintään yksi siihen syvästi perehtynyt opettaja, joka vastaisi laaja-alaisesti eri kasvatusaineiden opetuksesta ja tutkimuksesta.

TÄYDENNYSKOULULUK- SESSAKIN ON KATSOMUS- OPETUKSELLE TARVETTA

Erilaisissa täydennyskoulutuksissa uskonnot ja katsomukset ovat jossain määrin edustettuna, mutta yleisemmin täydennyskoulutuksen keskeisiksi käsitteiksi nousevat monikulttuurisuus, monikielisyys ja kulttuurien kohtaaminen. KUSKI-hankkeen raportin mukaan varsinaiset kieliä ja katsomuksia koskevat sisällöt voivat näissä kuitenkin jäädä marginaaliksiksi. Suurimmiksi täydennyskoulutustarpeet koettiin varhaiskasvatuksessa, mutta myös muilla koulutusasteilla tällaiselle olisi tarvetta. ■

Anni Tyrisevä
Kuvat: Jussi Ikkala

KUSKI-hankkeen tutkimusraportti on kokonaisuudessaan luettavissa osoitteessa <https://tietokayttoon.fi/> julkaisut.

SUOL ry:n paikalliskerhot

Espoon ja Kauniaisten uskonnonopettajat

Eija Suokko, Etelä-Tapiolan lukio, Espoo
Pajamäentie 1 A 7, 00360 Helsinki
eija.suokko@gmail.com

Etelä-Karjalan uskonnonopettajat

Titta Korhonen
Lauritsalan lukio ja aikuislinja
titta.korhonen@lapeenranta.fi
p. 0500 907238

Etelä-Pohjanmaan uskonnonopettajat

Laura Kalliokoski, Seinäjoen lukio
Kolmosvaltaus 4B, 60320 Seinäjoki
p. 050 351 9479
laura.kalliokoski@edu.seinajoki.fi

Helsingin seudun uskonnonopettajat

Liisa Franssila-Ylinen,
Helsingin kielilukio
Karppitie 5A, 00640 Helsinki
p. 044 305 1062
liisa.franssila-ylinen@edu.hel.fi

Kainuun uskonnonopettajat

Raija Väyrynen
Piitie 10, 87250 Kajaani
p. 050 3309 254
raija.vayrynen@kajaaninlukio.fi

Keski-Pohjanmaan uskonnonopettajat

jonna.finell@edu.kokkola.fi
pirjo.alatupa@edu.kokkola.fi

Kuopion uskonnonopettajat

Anna-Liisa Keihänen
anna-liisa.keihanen@opedu.kuopio.fi

Kymenlaakson uskonnonopettajat

Lauri Frosti
Ahomutka 7, 45360 Valkeala
p. 0400 993862

Lahden seudun uskonnonopettajat

Mari Ruusuvuori, Lahti
mari.ruusuvuori@gmail.com

Mikkelin uskonnonopettajat

Miika Lahti
Mikkelin lukio
miika.lahti@edu.mikkeli.fi,

Oulun seudun uskonnonopettajat

Lea Pesonen
Lumilinnantie 11, 90630 Oulu,
p. 040 7419 323
lpe@lyseo.edu.ouka.fi
lea.pesonen (at) eduouka.fi

Pohjois-Karjalan uskonnonopettajat

Anne Riekkinen
Laatokankatu 12, 80200 Joensuu
p. 045 134 8639
anne.riekkinen@edu.joensuu.fi

Rovaniemen alueen uskonnonopettajat

Sirkku Kinnunen
Lyseonpuiston lukio, Rovaniemi
sirkku.kinnunen@rovaniemi.fi
p. 050 4620 032

Satakunnan uskonnonopettajat

Puheenjohtaja Ilona Koivisto
ilona.koivisto@edupori.fi
(Porin Lyseon lukio)
Sihteeri Elina Heinonen
elina.heinonen@edupori.fi
(Porin Suomalainen yhteislyseo)

Savonlinnan seudun uskonnonopettajat

Virpi Loikkanen,
Savonlinnan lyseon lukio
ja Savonlinnan taidelukio
virpi.loikkanen@savonlinna.fi
p. 050 5567058

Svenskspråkiga Religionslärare

Sabina Mulari
sabina.mulari@kimitoon.fi

Tampereen seudun uskonnonopettajat

Mari Rauhala.
mari.rauhala@tampere.fi
p. 040 5422 775.

Turun seudun uskonnonopettajat

Hanna Ruohikko
Puolalanmäen lukio, Turku
hanna.ruohikko@turku.fi

Vaasan seudun uskonnonopettajat

Hanna Reetta Niemistö
Vöyrinkaupungin koulu, Vaasa
hannareetta.niemisto@edu.vaasa.fi

OPETTAJANKOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN KOULUMAAILMAN MONINAISTUESSA

Viime syksynä käynnistyi Itä-Suomen yliopiston ja Helsingin yliopiston yhteinen OKM:n rahoittama kehittämishanke ”21. vuosisadan taidot, monilukutaito ja katsomusaineiden opettajankoulutuksen kehittäminen”. Hanketta johtaa Itä-Suomen yliopistossa professori Martin Ubani ja Helsingin yliopistossa professori Arto Kallioniemi. Hankkeessa työskentelevät projektitutkijat Kaisa Viinikka (Itä-Suomen yliopisto) ja Tuuli Lipiäinen (Helsingin yliopisto), sekä tutkimusavustaja Jasmin Riekinen. Hankkeen tarkoituksena on kehittää katsomusaineiden opettajankoulutusta.

MONINAISTUNUT KOULUMAAILMA JA UUDET HAASTEET KATSOMUSOPETUKSESSA

Yhteiskuntamme moninaistuminen on luonut koulumailmaan ja sitä kautta opettajan työhön sekä opettajankoulutukseen uusia haasteita. Suomalaisten suhtautuminen katsomuksiin kohtaan on muuttunut viime vuosikymmeninä merkittävästi, mikä on johtanut murrokseen katsomusaineiden opetuksessa. Esimerkiksi monikulttuurisuus on lisännyt koulujen tarvetta painottaa uskontolukutaitoa osana monilukutaitoa ja toisaalta tukea yhteiskunnallisen osaamisen kehittymistä opetustyössä. Katsomusaineiden opettajilta vaaditaan aikaisempaa laajempaa pätevyyttä esimerkiksi

katsomusdialogin ohjaamiseen. Myös eri uskontoja ja katsomuksia koskevat osaamisen vaatimukset ovat korostuneet. Koulun tavoitteena on, kuten aikaisemminkin, tulevaisuuden osaamistarpeisiin vastaaminen. Osaamistarpeiden muututtua opettajankoulutusta on kehitettävä vastaamaan näihin tarpeisiin.

MONILUKUTAITO

Mitä sitten tarkoitetaan monilukutaidolla? Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa 2014 esitetään, että monilukutaito on esimerkiksi sanallisesti, kuvallisesti tai audiovisuaalisesti saadun tiedon tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja. Näitä taitoja tarvitaan, jotta kykenee tulkitsemaan ympäröivää maailmaa ja hahmottamaan kulttuurista monimuotoisuutta. Kouluissa monilukutaitoja harjoitellaan, jotta oppilaille olisi valmiudet hankkia tietoa sekä yhdistellä, muokata ja arvioida sitä eri tilanteissa ja ympäristöissä. Monilukutaitoihin kuuluvat esimerkiksi informaatio-, teknologia- ja medialukutaito. Myös uskontolukutaito on yksi monilukutaidon osa-alue. Uskontolukutaidolla tarkoitetaan, että opetuksessa uskonto ymmärretään tärkeäksi osaksi kulttuuria ja siihen liittyen jokaisella henkilöllä tulisi olla perustietämys uskontoon liitettävistä asioista. Eri näkemysten ja katsomusten välinen kunnioitus on lähtökohtana niiden väliselle keskustelulle, joka ihannetilanteessa päättyy dialogiin. Dialogissa on mahdollista käsitellä erilaisia näkökulmia, kyseenalaistaa perinteisiä näkemyksiä ja saada uusia merkityksiä asioille.

TYÖELÄMÄSSÄ TOIMIVAN OPETTAJAN ROOLI OPETTAJANKOULUTUKSEN KEHITTÄMISESSÄ

Seuraavaksi hankkeessa kerätään kyselyaineisto kentältä olevilta katsomusaineiden opettajilta. Hankkeen projektitutkija Tuuli Lipiäinen tarkastelee tutkimuksessaan opettajien käsityksiä työn nykyisistä ja tulevista osaamistarpeista sekä näkemyksiä koulutuksen kehittämiseksi 21. vuosisadan taitojen näkökulmasta.

Suomalaisen peruskoulun tavoitteena on tulevaisuudessakin olla modernin oppimisen kärkimaa ja tarjota kaikille laadukasta opetusta. Jotta tämä on mahdollista, opettajankoulutuksen tulee kyetä antamaan opiskelijoille asianmukaista ja ajankohtaista koulutusta. Valmistuneiden opettajien pätevyys on ensisijaisen tärkeää halutessamme opetuksen myös jatkossa olevan laadukasta kouluissa. Koska yhteiskuntamme monimuotoistuminen on kuitenkin jo tapahtunut ja koulun tulee vastata tulevaisuuden osaamistarpeisiin jo nyt, katsomusaineiden opettajien äänen kuuluminen tutkimuksen kautta on ehdottoman tärkeää. Koulutuksen kehitystarpeita kartoitettaessa on ensin selvitettävä, mihin tulevaisuuden taitoihin katsomusaineiden opetus pystyy vastaamaan jo nyt ja mitä taitoja opettajat pitävät oppilaan laaja-alaisen kehityksen kannalta tärkeinä. Opettajankoulutuksen kehittämisen, mutta myös katsomusaineiden täydennyskoulutuksen suunnittelun kannalta on merkityksellistä, mihin kentällä toimivat opettajat kokevat opinnoissaan saaneensa koulutusta ja toisaalta mihin eivät. Varsinkin pidempään työssään toimineiden opettajien on ollut työvuosien aikana väistämätöntä kehittää opetus-



taan monimuotoistuneen oppilasaineiksen, vaihtuvien opetus suunnitelmien, sekä yhteiskunnassa vallitsevien asenteiden mukaan. Koska opettajien täydennyskoulutus on tällä hetkellä vähäistä, opettajat ovat oletettavasti kehittäneet opetustaan oma-aloitteisesti painottaen niitä taitoja, joita pitävät oppilaan tulevaisuuden kannalta tärkeimpinä. Näihin taitoihin tulisi pureutua myös opettajankoulutuksen osalta ja siksi niiden selvittäminen on ajankohtaista. Yllä mainittujen seikkojen takia työelämässä olevien opettajien näkökulma on hankkeen tutkimuksen kannalta ensisijaisen tärkeää.

KATSOMUSAINEIDEN OPETTAJANKOULUTUKSEN NYKYTILA

Hankkeen toinen projektitutkija Kaisa Viinikka tarkastelee väitöskirjaansa tulevassa tutkimuksessa uskonnonopettajaksi opiskelevien kompetenssin kehittymistä 21. vuosisadan taitojen näkökulmasta.

Katsomusaineiden opettajankoulutus pitää sisällään pedagogisia opintoja sekä ainelaitoksen tarjoamia teologian opintoja. Pedagogisia opintoja on kehitetty jo jonkin aikaa ilmiöperustaiseen tutkivan oppimisen suuntaan. Ainelaitosopinnot puolestaan on suunniteltu palvelemaan ehkä paremmin tutkijoiksi ja papeiksi valmistuvia opiskelijoita. Tästä syystä esimerkiksi juurikin ainelaitoksen opetusta tulisi arvioida ja kehittää, jotta se tarjoaisi opettajaopiskelijoille tarvittavia taitoja. Teologian ja uskontotieteen osaamisella on tärkeä sija laaja-alaisen pätevyuden saavuttamiseen.

21. vuosisadan taitoja ei ole aikaisemmin tutkittu uskonnonopettajakoulutuksessa. Aiemmat tutkimukset liittyen aineenopettajakoulutukseen ovat keskittyneet pääsääntöisesti tarkastelemaan koulutusohjelman pedagogisia opintoja, jotka ovat yksi viidesosa tutkinnon kokonaisuudesta. Loput neljä viidesosaa uskonnonopettajan koulutusohjelmasta ovat ainelaitosopintoja. Kaisa Viinikan tutkimuksessa huomioidaan kaikki koulutusohjelman opinnot (ainelaitos- ja pedagogiset opinnot, opetusharjoittelu, kandidaatin

tutkielma ja pro-gradu -työ) sekä seurataan opiskelijoiden käsityksiä opinnoista eri koulutusohjelman vaiheissa.

21. VUOSISADAN TAIDOT, MONILUKUTAITO JA KATSO- MUSAINEIDEN OPETTAJANKOU- LUTUKSEN KEHITTÄMINEN

”21. vuosisadan taidot, monilukutaito ja katsomusaineiden opettajankoulutuksen kehittäminen” -hanke pyrkii tutkimusperustaisesti opettajankoulutuksen kehittämiseen niin, että valmistuvilla opettajilla olisi laaja ja ajan vaatimusten mukainen pätevyys. Hankkeessa arvioidaan aineenopettajankoulutuksen katsomusopettajille antamia valmiuksia ja kehitetään tutkimusperustaisesti hyviä käytänteitä ainelaitosopintoihin ja pedagogisiin opintoihin. Hankkeen aikana tutkimusaineistoa kerätään opiskelijoilta, opettajilta ja rehtoreilta. Kentän näkökulma on erityisen arvokas ja opettajilta kerätyn aineiston lisäksi hankkeessa toimii moniammatilli-

nen arviointiryhmä, jossa on mukana mm. opetustoimen, täydennyskoulutuksen, opettajien, pedagogisen järjestön ja talouselämän edustaja, normaalikoulun rehtori ja opiskelijoita. Hanke tuottaa mallin, jonka avulla voidaan arvioida ja kehittää yleisesti opettajankoulutusta. Lisäksi hanke tuottaa suosituksia opintojaksoihin sekä siinä kehitetään sovellettavia malli-opintojaksoja. Hankkeen loppupuolella suunnitellaan eri tahojen kanssa yhteistyössä toteutettavaa täydennyskoulutusta.

Osana hankkeen tutkimusta opettajille tullaan suorittamaan kyselytutkimus kevään aikana. Nyt jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa ja olla yhdessä luomassa ajan ja vaatimusten mukaisempaa uskonnonopettajien koulutusta.

Jasmin Riekkinen, Tuuli Lipiäinen ja Kaisa Viinikka

Kuvat: Varpu Heiskanen/UEF

Lisää tietoa hankkeesta:

<https://blogs.uef.fi/21skillsreachedu/>

”21. vuosisadan taidoilla tarkoitetaan esimerkiksi kriittistä ajattelua, luovuutta, yhteistyötaitoja, kommunikaatiotaitoja, medialukutaitoa, joustavuutta, johtajuutta, aloitekykyä ja sosiaalisia taitoja. Tätä osaamista jokainen opettaja on huomannut tarvitsevansa työssään ja sitä meidän uskonnonopettajien on täytynyt kehittää työssä selviytyäksemme. Näiden taitojen hallintaa ei opettajankoulutuksessa, ainakaan minun aikoinani, tietoisesti pidetty esillä. Niitä opittiin siinä sivussa, kun pääpaino oli oppiaineen substanssiosaamisessa. Vaikka katsonkin, että uskonnon aineenopettajan ammattitaidon perustana on vahva oppiaineen sisällöllinen osaaminen, ovat katsomusopetuksen haasteet kasvaneet yhteiskunnan moninaistuessa. Katsomuksellinen lukutaito ja uskontolukutaito ovat osa monilukutaitoa. Uskontolukutaito on sekä tietoa että taitoa. Uskonnollisia ilmiöitä ei voi tunnistaa ellei ole tarvittavaa tietoa, mutta tunnistaminen ei onnistu ellei sitä tietoisesti harjoiteta ja harjoitella. Sisällön hallinta ja pedagogiset taidot kulkevat opettajan työssä käsi kädessä.

21. vuosisadan taidot, monilukutaito ja katsomusaineiden opettajankoulutuksen kehittäminen” on yksi OKM:n kehittämishankkeista. Sen tarkoituksena on kehittää ja tukea esimerkiksi opettajilta vaadittavia katsomusdialogin fasilitoimisen taitoja. Tutkimushanke tukee katsomusaineiden opettajankoulutuksen kokonaisuutta ottaen huomioon myös kentällä toimivien opettajien osaamisen ja näkökulman. Olen mukana tämän hankkeen arviointiryhmässä ja ajattelen, että tämäntyyppinen tutkimus- ja kehittämistyö on ensiarvoisen tärkeää katsomusopetuksen kehittämisen kannalta. Toivon, että voit omalta osaltasi olla tukemassa hankkeen tavoitteiden toteutumista esimerkiksi vastaamalla siihen liittyviin uskonnonopettajan työtä koskeviin kyselyihin. Laajalla yhteistyöllä saamme tuloksia aikaan!”

Tuovi Pääkkönen, Suomen uskonnonopettajien liiton puheenjohtaja.

Tuovi Pääkkönen on mukana hankkeen arviointiryhmässä.

”Mielestäni tämän hankkeen tekee erityiseksi se, että siinä toimivat yhteistyössä opettajankoulutus, ainelaitokset, uskonnonopettajat, tutkijat, elinkeinoelämän edustajat sekä muut asiantuntijat. Hanke on tutkimusperustainen avaus uskonnon- ja katsomusopettajien opettajankoulutuksen kehittämiseksi tämän päivän ja tulevaisuuden osaamistarpeet huomioiden ja kentän näkemyksiä kuunnellen.”

Martin Ubani,
uskonnonpedagogiikan professori,
hankkeen vastaava

1. Mitkä 21. vuosisadan taidoista ovat erityisen tärkeitä katsomusaineiden opettajan työssä?

Katsomusaineiden opettaja ei pääse helpolla luokkahuoneessaan eikä työyhteisössään. Hänen on kyettävä vakuuttamaan itsensä, opiskelijansa ja työyhteisönsä aina johtoporrasta myöten yhä uudelleen siitä, että hänen työnsä ON arvokasta ja tarpeellista. Koen todella, että sitä se edelleenkin on. Oppilaat ja opiskelijat ovat toisinaan hyvin eksyksissä identiteettinsä ja elämäntutkimystensä äärellä. Uskonnonopetuksen tuleekin tietojen lisäksi aina kehittää oppilais- ja opiskelijoissa taitoja pohtia elämäntutkimuksiaan, kuunnella ja ymmärtää toisia, mutta myös perustella omia näkemyksiään. Yhteiskuntarauhaa pyrittiin vielä reilut sata vuotta sitten takaamaan sillä, että juurikaan muita kuin kristillisperäisiä uskontoja ei sallittu maassamme. Nyt elämme toisenlaista todellisuutta, ja yhteiskuntarauhan säilyttämisen keinot ja strategiat ovat samalla muuttuneet. Enää ei kannata kannustaa opiskelijoita pitämään kiinni vain omista mielipiteistään, vaan häntä kuuluu haastaa kyseenalaistamaan ja etsimään uteliaasti tietoa - kriittisyyttä ja arviointikykyä unohtamatta. Kyky ratkaista ongelmia yhteistyössä toisten kanssa lienee jokaisena aikana asia, jota ilman emme pärjää. On silti vaikea sanoa, mitkä listatuista 21.vuosisadan taidoista todellisuudessa ovat relevantteja sadan vuoden kuluttua. Omasta mielestäni ne kaikki ovat relevantteja jo tänään. Oma uskonnon opettajani näytti reilut 30 vuotta sitten olevan pätevä

työssään, kun hän käytti modernia kalvotussia ja piirtoheitintä, sekä teetti muistiinpanoja, esitelmiä ja ryhmätöitä. Oma kehitykseni opettajana pääsi todella vasta silloin liikkeelle, kun pääsin eroon kalvotusseista ja piirtoheittimistä. Ryhmätöitä ovat jääneet, ja muistiinpanojakin edelleen tarvitaan oppimisen tueksi. Saatan tietenkin olla väärässäkin. Kuitenkin omien kokemusteni pohjalta voisin vakaasti väittää, että opettajan pätevyuden ja menestyksen salaisuus on ehtymätön uteliaisuus ja jatkuva halu kehittyä maailman muutoksen mukana. Taitoja on päivitettävä alati ja haasteisiin vastattava epäröimättä. Vaikka opettaja ei tähän itse kykenisi, hänen tulisi luoda olosuhteet, joissa opiskelija saa kehittyä ja löytää vahvuutensa niin, että hän kykenee toimimaan työelämässään luovana kehitysmoottorina pikemmin kuin kehitysjarruna.

2. Millaisessa roolissa näet työssä olevien opettajien ajatusten kuulemisen katsomusaineiden opettajankoulutuksen kehittämisen kannalta?

Opettajalla on kokemusperäistä ensikäden tietoa nuorista, heidän taidoistaan ja kehitystarpeistaan. Siksi on mielestäni arvokasta, että opettajia on otettu mukaan tähän kehitystyöhön. Tiedemaailman voi kovin helposti vieraannuttaa itsensä varsin epärationaalistakin lapsen ja nuoren arkitodellisuudesta. Olen myös havainnut, että opetusharjoittelussa olevan opiskelijan ei ole mahdollista opettaa kovinkaan helposti kohdetta, jonka tiedonkäsittelytaitoja, ominaisuuksia ja kokemusmaailmaa hän ei lainkaan tunne. Mielestäni on vielä vaikeampaa kovin tarkasti määritellä, mitä taitoja ja tietoja lapsemme 30–60 vuoden päästä tulevat tarvitsemaan. Kyvyt kuten arviointitaito, luovuus, yhteistyökyky ja kriittisen tiedonkäsittelyn kyky sen sijaan tulevat aina tarpeeseen.

3. Mitä lisäarvoa hankkeen tutkimus tuottaa uskonnonopettajille ja tuleville uskonnonopettajille?

Toivoisin, että kaikkia tulevaisuuden aineenopettajia valmennettaisiin parhaalla mahdollisella tavalla tulevan työelämän laaja-alaisiin tarpeisiin. Katsomusaineiden opettajien palaute on heidän reaalityodellisuuttaan, eikä sitä saisi missään tapauksessa

sivuuttaa olankohautuksella. Tutkimustyö on tässäkin hankkeessa keskeisin kehitysuunnan näyttäjä. Aivan kuten luokkahuoneessakin, on myös yliopistossa otettava huomioon opiskelijoiden tarpeet ja motivaatiotekijät. Opiskelijat saadaan kehittämään paljon erilaisissa taidoissaan, kunhan opintokokonaisuudet suunnitellaan niin, että niistä on todellista apua ja hyötyä työelämään siirryttäessä. Opetusharjoittelun tulisi katsomusaineidenkin opettajalla tapahtua aina oppilaitoksissa. Se on vaativin harjoituskenttä, ja se antaa valmiuksia mihinkä tahansa muuhunkin julkiseen tehtävään.

4. Onko mielestäsi jo työssä olevien opettajien täydennyskoulutukselle tarvetta 21. vuosisadan taitojen näkökulmasta?

Täydennyskoulutus on oman kokemukseni mukaan ehdottoman tarpeellista opettajille. Koulutustilaisuudet mahdollistavat uusien taitojen oppimisen ja vanhojen taitojen hiomisen lisäksi arvokkaan areenan dialogille ja yhteistyömahdollisuuksien kehittämiseksi. Opettajat ovat kovin usein yksin työssään, etenkin katsomusaineiden opettajat. Mahdollisuus tavata kollegoita ja päivittää osaamistaan tuo runsaasti iloa opetustyöhön. Innostunut opettajahan on opiskelijalle ja oppilaalle suurin lahja. Oppiaineiden pedagogiikka kehittyy jatkuvasti ja se on luova prosessi. Koulutuksissa istuessani olen saanut aikaa keskustella ja ajatella, ja niissä ovat syntyneet suurimmat kehitysideani. Tarvitsemme valvettuja opettajia, jotka kokevat 21. vuosisadan taidot omikseen, sitoutuvat niihin ja saavat käytännön valmiuksia toteuttaa niitä lasten ja nuorten kanssa koulumaailmassa monipuolisilla, innostavilla ja luovilla tavoilla. ■

Anne-Mari Riekkinen, ev.lut.
uskonnon ja psykologian lehtori,
Joensuun yhteiskoulun lukio. Anne-Mari Riekkinen on mukana hankkeen arviointiryhmässä.



SYÖDÄKÖ VAI EIKÖ SYÖDÄ?

Ehkä tärkein tiedonjyvä juutalaisista ja muslimeista on muistaa olla tarjoomatta heille sianlihaa. Aina on tietysti poikkeuksia ja niitä voi olla yllättävän paljon. Esimerkiksi tiukassa taloudellisessa tilanteessa vanhemmat saattavat joutua ostamaan lapsilleen ruoaksi halvempaa jauhelihaa. Toisaalta on monia muslimiperheitä, joissa ei välitetä sianlihakiellosta. Näiden perheiden lapsilla on valitettavasti riski joutua tiukempien muslimiperheiden lasten silmätiukuiksi.

Koraani kyllä kieltää sianlihansyönnin mutta ei perustele sitä. Kerran se mainitsee, että sianliha olisi jollain tavalla inhottavaa (6:145). Perustelu on hyvin naiivi. Raamatun perustelut eivät ole tämän parempia. Koraanilla ja Vanhalla testamentilla on myös selkeä sukulaisuus ruoka-asioissa. Koraani kehottaa lukemaan Mooseksen kirjoja sopivien ruokien löytämiseksi (3:93 ja 5:5).

Koraani on ruoan suhteen ristiriitainen. Toisaalta kaikki hyvä kelpaa ruoaksi (2:172, 5:4, 5:5 ja 6:145). Haittaa ei ole siitä, että syö mitä tahtoo, jos vain usko, suorittaa hartautensa hyvin ja tekee hyvää muille (5:93). Hyvä ihminen siis saa syödä mitä haluaa.

Jos on hätä, niin kaikki ruoka kelpaa riippumatta siitä, onko se siunattu toisen Jumalan nimeen tai onko se verta tai sianlihaa (2:173, 6:119). Jae 5:3 antaa mahdollisuuden tehdä teurastamalla myös onnettomuudessa kuolleen lihan ruoaksi. Jakeet 2:173 ja 5:3 molemmat viittaavat siihen, ettei sairauksiin kuolleen eläimen liha kelpaa ruoaksi. Lisäksi kaikki liha käy, jonka yli on Jumalan nimi mainittu (6:118, 6:121, 22:34).

Vereen Koraani suhtautuu periaatteessa kielteisesti. Siitä kuitenkin puhutaan kahteen eri tapaan. Yleensä se mainitaan verenä ja tarkemmin virtaavana verenä jakeessa 6:145. Oppilailtani olen kysellyt, miten verilätyt kelpaisivat ruoaksi. Reaktio on ollut aina varsin kielteinen, vaikka periaatteessa Koraani ei kieltäisi niiden syömistä. Jakeen 23:21 maininta ”eläinten sisuksista saatavasta juotavasta” voisi tulkita tarkoittavan myös virtaavan veren sopivan ruoaksi.

Ei ole oikein syödä kiellettyä ruokaa tarkoituksella. Epäselväksi kuitenkin jää, mikä on kiellettyä. Islamilaisessa etiikassa aikomuksella on suuri merkitys. Vahingoilla ei ole merkitystä eikä niitä merkitä huonojen tekojen kirjaan muistiin. Eräs muslimi oli innokas yliopistoruokalan spagettikastikkeen ystävä. Hänen harmikseen siinä oli kuitenkin käytetty sianlihaa naudanlihan ohella.

Pyhiinvaelluksella ei metsästetä, koska pyhiinvaellukseen käytetty vaate estää metsästyksen (5:1). Nykyisin vaate on valkoinen ja kaapumainen. Koraani ei kuitenkaan kuvaile vaatetta. Sen on ilmeisesti tarkoitus olla liikkumista ja saalistusta hankaloittava vaate. Hankaloitumista tukee se, että kaikki maan riista on kiellettyä pyhiinvaelluksella (5:96). Meren antimet kuitenkin käyvät saman jakeen perusteella.

Paasto on määrätty pidettäväksi ramadanin aikaan. Sairaat ja matkustavaiset korvaavat paastopäivät myöhemmin. (2:185.) Maiju Lehmijoki-Gardnerin teoksen *Askeettien pidot* mukaan paastotoamiseen uskonnoissa on varsin yk-

sinkertainen selitys. Niillä on säästetty ruokaa juhlaa varten. Aina paaston päätteeksi vietetään juhla.

Paasto ei kuitenkaan laihduta muslimeita. Itse asiassa siinä käy päinvastoin. Hallenbergin ja Perhon teoksessa *Ruokakulttuuri islamin maissa* esittää tämän huomion lisäksi lukuisia reseptejä noista maista. Usein olennainen ohje on myös kursailla, mutta kuitenkin syödä lopulta.

Syömisen tapoja on ollut hauska pohdita oppilaiden kanssa. Ruoka kiinnostaa lapsia ja nuoria kovasti. Osa syö lattialla ja osa pöydällä. Ruoka on hyvä yhdistää kulttuurintuntemuksen ohella siihen, että ruokien samankaltaisuudet kertovat myös uskontojen samankaltaisuuksista. Ajatukset siirtyivät ruokien ohella paikasta toiseen.

Ruoka muodostaa helposti rajoja. Sen avulla juutalaiset erottautuivat muista uskonnoista. Kristinusko alkoikin kilpaila ruokasääntöjen vapaudella ja kasvoi muun muassa sen ansiosta suuremmaksi uskonnoksi. Ruokaohjeiden osalta islam seuraa enemmän juutalaisuutta. Islamin kasvu perustuu enemmän lasten lukumäärään kuin vapautteen syödä mitä haluaa. Monin tavoin muutenkin islam muistuttaa enemmän juutalaisuutta, jopa niin paljon, että erilaisuutta niiden välillä on ehkä loppujen lopuksi vain viitisen prosenttia. ■

Veijo Fiskaali
VTM, FM, Uskonnondidaktiikan
jatko-opiskelija

Hallitus**Puheenjohtaja****TUOVI PÄÄKKÖNEN**

puh. 040 740 1626

puheenjohtaja@suol.fi

Tampereen yliopiston normaalikoulu

Varapuheenjohtaja**SABINA MULARI**

sabina.mulari@kimitoon.fi

Kimitoöns gymnasium

TUOMAS ANTILA

puh. 040 846 7552

tuomas.anttila@edu.hel.fi

Grundskolan Norsen, Helsingfors

JUSSI IKKALA

puh. 050 370 3683

jussi.ikkala@helsinki.fi

Helsingin yliopiston kasvatustieteellinen

tiedekunta

TITTA KOIVUKOSKI

titta.koivukoski@gmail.com

Hiidenkiven peruskoulu, Helsinki

EIJA SUOKKO

puh. 0400 510 503

eija.suokko@gmail.com

Etelä-Tapiolan lukio, Espoo

Opiskelijaedustaja**ALEKSI ENQVIST**

aleksi.enqvist@helsinki.fi

Hallituksen varajäsenet**SAARA MÄKELÄ****PÄIVI PALORANTA****PÄIVI ROHKIMAINEN****VILMA SAARINEN**

vilma.saarinen@helsinki.fi

MARKO SÄRKILAHTI

marko.sarkilahti@gmail.com

KIIRA VELTHEIM**Suomen uskonnonopettajain liitto ry****PL 335, 00101 Helsinki****http://www.suol.fi**

Suomen uskonnonopettajain liitto ry on uskontoa opettavien pedagoginen ainejärjestö.

Jäsenet (noin 1000) ovat pääasiassa peruskoulun ja lukion opettajia. Liitto on perustettu vuonna 1938.

Säännöissä määritellään, että Suomen uskonnonopettajain liitto ry

- Toimii koulun uskonnonopetuksen sekä eettisen ja sosiaalisen kasvatuksen hyväksi
- Edistää jäsentensä ammatillista ja tieteellistä toimintaa
- Valvoo jäsentensä yhteiskunnallisia ja taloudellisia etuja

Toimihenkilöt**Toiminnanjohtaja****VEERA LUPUNEN**

p. 044 565 6979

toimisto@suol.fi

Synsytuksen päätoimittaja**ANNI TYRISEVÄ**

puh. 050 323 1343

synsytykus@suol.fi

Talous- ja jäsenasioiden hoitaja**RIIKKA VUOKSENMAA**

Suomen uskonnonopettajain liitto ry. / SUOL ry.

PL 335, 00101 Helsinki

puh. 040 827 4753

talous@suol.fi

Suomen uskonnonopettajain liitto ry

Jäsenasiat: Riikka Vuoksenmaa, Suomen uskonnonopettajain liitto ry,

PL 335, 00101 Helsinki, talous@suol.fi

JÄSENKAAVAKE**Ilmoittaudun SUOL ry:n jäseneksi/ ilmoitan muutoksia:****Nimi:** _____**Osoite:** _____**Postinumero ja -toimipaikka:** _____**Puhelin:** _____**Sähköposti:** _____**Kouluaste:** 1 yläkoulu 2 lukio 3 yläkoulu+lukio

4 alakoulu 5 opiskelija 6 eläkeläinen

7 ei opetustyössä

8 muu, mikä _____

päätoiminen ____ sivutoiminen ____

Päiväys ja allekirjoitus: _____**Jäsenmaksut:** päätoimiset 60 €, eläkeläiset, perhevapaalaiset, opiskelijat ja työttömät 30 €

Lähetämällä tämän kaavakkeen taloudenhoitajalle, saat postissa jäsenmaksulomakkeen.

Ny läroplan – Hot or not?

Igen en gång står vi inför en ny läroplan i gymnasiet. Nya kurser, nya böcker... Den nya läroplanen skall träda i kraft 2021 och planeringen är i full gång eftersom ett första utkast skall vara färdigt redan i vår. Men är det nödvändigt med en ny läroplan? Det är inte många år sedan den förra trädde i kraft. Många av oss har inte ens hunnit ha alla kurser ännu och redan planeras en ny.

Hot or not? Varför skall vi igen ha en ny läroplan och vad är fel med den gamla? En motiveringen är att den nuvarande drevs igenom med sådan fart att man nu vill ta sig tid att gå igenom den och möjligen rätta till och förändra innehållet i den. Trots det är det underförstått att förändringarna helt inte skall vara så stora.

En förändring som sker oberoende är att benämningen inte mera är kurser utan studiepoäng. En gammal kurs motsvarar två poäng. Det betyder att vi i religionen har 4 obligatoriska och 8 fördjupade studiepoäng att bolla med. Hur man fördelar dessa poäng är upp till gruppen som planerar läroplanen. Skall de obligatoriska modulerna vara 2+2, 3+1, 1+1+1+1 eller kanske helt enkelt endast en modul värd fyra poäng? I stora skolor kunde kanske alla dessa alternativ vara möjliga men på svenskt håll har vi så små skolor att alla förslag inte skulle vara genomförbara i praktiken.

Planeringsgruppens, där jag också är medlem, förslag är att följa den gamla indelningen, där en modul skulle bli två poäng. Innehållet i modulerna förändras heller inte radikalt. Rösterna från fältet har varit att de obligatoriska kurserna, framförallt kurs 2, är för fullspäckade och istället för att lägga till hellre gallra i innehåll, om möjligt. Denna önskan har hela tiden funnits i gruppens tankar.

Hur mycket mera jobb medför detta för oss lärare? En ny läroplan medför alltid mycket jobb. Nu hoppas jag ändå att detta inte blir för övermäktigt eftersom innehållet i de nuvarande kurserna inte ändrar så mycket. Detta innebär också att vi hoppeligen, till stor del, kan använda de böcker som vi nu lyckats få översatta till svenska, även i GLP21.

Frågan, som fortfarande är obesvarad kvarstår: Hot or not? Lämna den öppen för var och en att själv fundera över och önskar er alla en bra fortsättning på vårterminen! ■



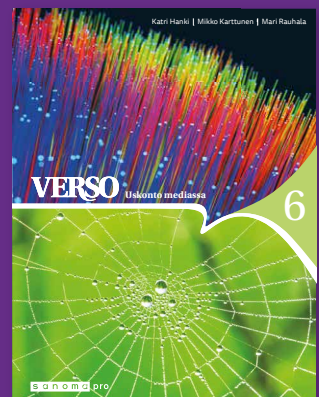
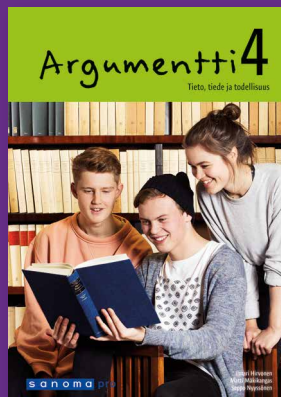
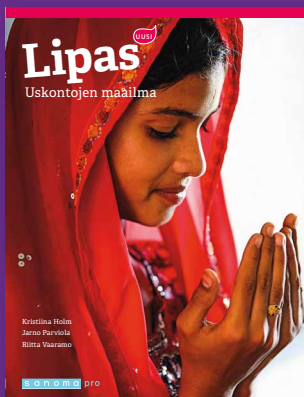
Sabina Mulari



Kampus

sanoma pro

Monipuoliset sarjamme Kampuksessa



Sanoma Pro Kampus on uusi palvelu yläkoulun, lukion ja ammatillisen koulutuksen oppilaille ja opettajille. Se korvaa nykyisen oppimisympäristön näille kohderyhmille. Palvelu on suunniteltu yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa.

Lue lisää: sanomapro.fi/kampus



Itella Green

Opettajien yhteinen Turva



Sinä ja muut opetusalan ammattilaiset luotte päivittäin Suomen tulevaisuutta. Saatte aikaan yhteistä hyvinvointia kannustamalla ja innostamalla. Olette yhdessä tekemisen mestareita. Niin mekin Turvassa, vakuutusyhtiössä, jonka omistavat työn tekemiseen ja yhteiseen hyvään uskovat ihmiset.

OAJ on jo vakuuttanut jäsenensä muun muassa yhteisellä matka- ja tapaturmavakuutuksella. Kun OAJ:n jäsenenä keskität vakuutuksesi Turvaan, pääset nauttimaan kaikista eduistamme.

Poikkea toimistollamme, soita tai tutustu etuihisi osoitteessa turva.fi/oaj

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva • www.turva.fi • puh. 01019 5110

 **turva**
Hymyile, olet Turvassa